Παραινέσεις, περί ήθους και χρηστής πολιτείας (Μέγας Αντώνιος)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 16 Ιανουαρίου, 2011

Παραινέσεις του Μεγάλου Αντωνίου εκ της Φιλοκαλίας των Ιερών Νηπτικών.

Από το βιβλίο "Ο Μέγας Αντώνιος", Εκδόσεις Β. Ρηγοπούλου.

1. Η ΛΟΓΙΚΗ ΤΗΣ ΘΕΟΣΕΒΕΙΑΣ

Οἱ ἄνθρωποι καταχρηστικὰ λέγονται λογικοί. Δὲν εἶναι λογικοὶ ὅσοι ἔμαθαν ἁπλῶς τὰ λόγια καὶ τὰ βιβλία τῶν ἀρχαίων σοφῶν, ἀλλ᾽ ὅσοι ἔχουν τὴ λογικὴ ψυχὴ καὶ μποροῦν νὰ διακρίνουν ποιὸ εἶναι τὸ καλὸ καὶ ποιὸ τὸ κακὸ καὶ ἀποφεύγουν τὰ πονηρὰ καὶ βλαβερὰ στὴν ψυχή, τὰ δὲ ἀγαθὰ καὶ ψυχωφελῆ, τὰ ἀποκτοῦν πρόθυμα μὲ τὴ μελέτη καὶ τὰ ἐφαρμόζουν μὲ πολλὴ εὐχαριστία πρὸς τὸν Θεό. Αὐτοὶ μόνοι πρέπει νὰ λέγονται ἀληθινὰ λογικοὶ ἄνθρωποι.

2. Ο ΑΛΗΘΙΝΑ ΛΟΓΙΚΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ

Ὁ ἀληθινὰ λογικὸς ἄνθρωπος ἕνα μόνο ζῆλο ἔχει: νὰ πείθεται καὶ νὰ ἀρέσει στὸ Θεὸ τῶν ὅλων.

Σ᾽ αὐτὸ καὶ μόνον πρέπει νὰ ἐκπαιδεύει τὴν ψυχή του, ὥστε ν᾽ ἀρέσει στὸ Θεό, εὐχαριστώντας γιὰ τὴν τόσο μεγάλη Του πρόνοια καὶ ρύθμιση τῶν ὅλων, ὁτιδήποτε κι᾽ ἂν τοῦ τύχη στὴ ζωή του.

Γιατὶ εἶναι ἄτοπο, τοὺς μὲν Ἰατρούς, ποὺ μᾶς δίδουν καὶ πικρὰ καὶ δυσάρεστα φάρμακα, νὰ τοὺς εὐχαριστοῦμε γιὰ τὴν ὑγεία τοῦ σώματός μας, πρὸς τὸν Θεὸν δὲ νὰ εἴμαστε ἀχάριστοι, γιὰ τὰ πράγματα ποὺ μᾶς φαίνονται δυσάρεστα καὶ δύσκολα καὶ νὰ μὴν γνωρίζομε, ὅτι ὅλα γίνονται ὅπως πρέπει καὶ πρὸς τὸ συμφέρον μας κατὰ τὴν Πρόνοιά Του.

Ἡ γνώσις (τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ) καὶ ἡ πίστη στὸ Θεό, εἶναι ἡ σωτηρία καὶ ἡ

τελειότης τῆς ψυχῆς.

3. ΟΙ ΜΕΓΙΣΤΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΜΑΣ

Τὴν ἐγκράτεια, τὴν ἀνεξικακία, τὴν σωφροσύνη, τὴν καρτερία, τὴν ὑπομονὴ καὶ τὰ ὅμοιά τους, τὶς ἔχουμε πάρει σὰν μέγιστες καὶ ἐνάρετες δυνάμεις ἀπὸ τὸ Θεό. Αὐτὲς ἀντιπαρατάσσονται καὶ ἀντιστέκονται καὶ βοηθοῦν σὲ ὅλες ἐκεῖνες τὶς δυσκολίες ποὺ προέρχονται ἐκεῖθεν (ἀπὸ τὸν ἀντικείμενων ἐχθρὸ - τὸν διάβολο).

Ἐὰν τὶς γυμνάζομε καὶ τὶς ἔχομε πρόχειρες τὶς δυνάμεις αὐτές, τότε πιὰ τίποτε δὲν φαίνεται νὰ μᾶς γίνεται δύσκολο ἢ ὀδυνηρὸ ἢ ἀφόρητο, γιατὶ ἀναλογιζόμαστε πὼς ὅλα εἶναι ἀνθρώπινα καὶ νικῶνται ἀπὸ τὶς (παραπάνω) ἀρετὲς ποὺ ἔχομε μέσα μας.

Αὐτὸ δὲν τὸ σκέπτονται οἱ ψυχικὰ ἀνόητοι. Διότι οὔτε κἂν λογαριάζουν πὼς ὅλα γίνονται καλὰ καὶ ὅπως πρέπει πρὸς τὸ συμφέρον μας, γιὰ νὰ λάμψουν τελείως οἱ ἀρετὲς καὶ νὰ στεφανωθοῦμε (βραβευθοῦμε) ἀπὸ τὸ Θεό.

4. Η ΕΠΙΘΥΜΙΑ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

(Θὰ εἶσαι πνευματικὸς ἄνθρωπος), ὅταν λογαριάζεις γιὰ φαντασία καὶ μόνον καὶ μάλιστα ὀλιγοχρόνια τὴν ἀπόκτηση χρημάτων καὶ τὴν ἄφθονη χρησιμοποίησή τους καὶ ὅταν γνωρίζεις ὅτι ἡ ἐνάρετη καὶ ἀρεστὴ στὸ Θεὸ πολιτεία διαφέρει πολὺ ἀπὸ τὸν πλοῦτο.

Ὅταν τὸ μελετᾶς αὐτό, ἀσφαλῶς καὶ τὸ διατηρεῖς στὴ μνήμη σου, δὲν θὰ στενάξεις, δὲν θὰ θρηνήσεις καὶ δὲν θὰ κατηγορήσεις κανέναν, ἀλλὰ γιὰ ὅλα θὰ εὐχαριστήσεις τὸ Θεό, βλέποντας τοὺς χειρότερους ἀπὸ σένα νὰ στηρίζονται στὰ λόγια καὶ στὰ χρήματα.

(Ἔχε ὑπ᾽ ὄψη σου, ὅτι τὰ χρήματα) εἶναι τὸ χειρότερο πάθος τῆς ψυχῆς, καθὼς καὶ ἡ ἐπιθυμία, ἡ δόξα καὶ ἡ ἄγνοια.

5. ΤΙ ΚΑΝΕΙ Ο ΛΟΓΙΚΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ

Ὁ λογικὸς ἄνθρωπος ἐξετάζοντας τὸν ἑαυτό του, δοκιμάζει ποιὰ πράγματα τοῦ πρέπουν καὶ τὸν συμφέρουν, ποιὰ εἶναι ζητήματα τῆς ψυχῆς καὶ ὠφέλιμα καὶ ποιὰ ξένα πρὸς τὴν ψυχή. Ἔτσι ἀποφεύγει ὅσα βλάπτουν τὴν ψυχή, διότι τοῦ εἶναι ξένα καὶ τὸν χωρίζουν ἀπὸ τὴν ἀθανασία.

6. ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΤΗΣ ΕΥΤΥΧΙΑΣ Η ΜΕΤΡΙΑ ΖΩΗ

Ὅσον μετριότερα ζεῖ κανείς, τόσο εὐτυχέστερος εἶναι (εὐδαίμων), γιατὶ δὲν φροντίζει γιὰ πολλά, γιὰ δούλους, γεωργοὺς καὶ ν᾽ ἀποκτήσει ζῷα.

Διότι ὅταν προσηλωνόμαστε σ᾽ αὐτὰ καὶ περιπέσομε ἀργότερα στὶς δυσχέρειες ποὺ τὰ ἐπακολουθοῦν, κατηγοροῦμε τὸ Θεὸ (ὡς αἴτιον).

Ἀπὸ τὴν αὐθαίρετη αὐτὴ ἐπιθυμία μας (τὸν πλοῦτο), ποτίζεται ὁ θάνατος καὶ ἔτσι πλανημένοι μένομε στὸ σκοτάδι τῆς ἁμαρτωλῆς ζωῆς, χωρὶς νὰ μποροῦμε νὰ ἀναγνωρίσουμε τοὺς ἑαυτούς μας.

7. ΔΥΣΚΟΛΗ ΑΛΛΑ ΚΑΤΟΡΘΩΤΗ Η ΑΡΕΤΗ

Πρέπει νὰ μὴ λέμε ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν στὸν ἄνθρωπο νὰ ἐπιτύχει ἐνάρετο βίο, ἀλλὰ μόνον ὅτι δὲν εἶναι εὔκολο. Οὔτε εἶναι εὔκολο νὰ τὸ ἀντιληφθοῦν αὐτὸ οἱ τυχόντες ἄνθρωποι. Συμμετέχουν σὲ ἐνάρετη ζωὴ ὅσοι εἶναι εὐσεβεῖς καὶ ἔχουν νοῦν θεοφιλῆ (ποὺ σκέπτονται ὅπως ἀρέσει στὸ Θεό). Γιατὶ ὁ κοινὸς νοῦς, εἶναι κοσμικὸς (σκέπτεται κατὰ τὸ θέλημα τοῦ ἀνθρώπου) καὶ εὐμετάβολος, ποὺ παρέχει νοήματα ἀγαθὰ καὶ κακά, ἀφοῦ ἐπηρεάζεται ἀπὸ τὰ φυσικὰ πράγματα καὶ ρέπει πρὸς τὴν ὕλη.

Ἐνῷ ὁ θεοφιλὴς νοῦς, τιμωρεῖ τὴν κακία τὴν ὁποία ἐνσωματώνονται αὐτοπροαίρετα οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ ραθυμία.

8. ΟΙ ΑΠΑΙΔΕΥΤΟΙ

Οἱ ἀγράμματοι καὶ ἀκαλλιέργητοι ἄνθρωποι, θεωροῦν τὰ λόγια γελοῖο πρᾶγμα καὶ δὲν θέλουν νὰ τ᾽ ἀκοῦνε, ἐπειδὴ ἐλέγχεται ἡ ἀγραμματοσύνη τους καὶ θέλουν νὰ εἶναι ὅλοι ὅμοιοί τους.

Κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο καὶ ὅσοι ζοῦν καὶ συμπεριφέρονται ἀκόλαστα, φροντίζουν (νὰ ἀποδείξουν) ὅτι ὅλοι εἶναι χειρότεροί τους, νομίζοντας πὼς ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν κακῶν θὰ ἐπιτύχουν τὸ ἀκατηγόρητο γιὰ τοὺς ἑαυτούς των.

Ἡ ἄτονη (χαλαρὴ καὶ νωθρή) ψυχή (τους) θολώνει ἀπὸ τὴν κακία ποὺ περιλαμβάνει ἀσωτία, ὑπερηφάνεια, ἀπληστία, ὀργή, προπέτεια, λύσσα, φόνο, ὀδυρμό, φθόνο, πλεονεξία, ἁρπαγή, πόνο, ψεῦδος, ἡδονή, ὀκνηρία, λύπη, δειλία, ἀρρώστια, μίσος, κατηγορία, ἀδυναμία, πλάνη, ἄγνοια, ἀπάτη, λήθη Θεοῦ.

Μὲ τέτοια καὶ παρόμοια (κακίες) τιμωρεῖται ἡ ἄθλια ψυχὴ ποὺ χωρίζει τὸν ἑαυτό της ἀπὸ τὸ Θεό.

9. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΡΕΤΗΣ

Αὐτοὶ ποὺ λένε ὅτι θέλουν νὰ ζήσουν τὴν ἐνάρετη καὶ εὐλαβῆ καὶ ἔνδοξη ζωή, δὲν πρέπει νὰ κρίνονται ἀπὸ τὸ πλαστὸ ἦθος (ἐξωτερικὴ συμπεριφορά), οὔτε ἀπὸ τὴν ψεύτικη πολιτεία, ἀλλὰ νὰ κρίνονται ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ ἔργα τους, ὅπως οἱ τεχνίτες, ζωγράφοι καὶ ἀνδριαντοπλάστες, διότι αὐτὰ δείχνουν θετικὰ τὴν ἐνάρετη καὶ θεοφιλῆ πολιτεία τους καὶ ἀπὸ τὸ ἐὰν ἀποστρέφονται σὰν παγίδες ὅλες τὶς πονηρὲς ἡδονὲς (πράγμα ποὺ δείχνει ἀρνητικὰ τὴν ἐνάρετη πολιτεία τους).

10. Ο ΠΛΟΥΣΙΟΣ ΚΑΙ ΕΥΓΕΝΗΣ

Ἀπ᾽ αὐτοὺς ποὺ σκέπτονται σωστά, θεωρεῖται κακότυχος ὁ πλούσιος καὶ εὐγενής, ὅταν δὲν ἔχει καλλιέργεια ψυχικὴ καὶ ὅλες του βίου τὶς ἀρετές.

Ὅπως (ἀντίθετα) ὁ φτωχὸς καὶ τυχὸν δοῦλος θεωρεῖται εὐτυχής, ἂν εἶναι στολισμένος μὲ παίδευση (τῆς ψυχῆς) καὶ μὲ ἀρετὴ τοῦ (βίου.)

Ὅπως περιπλανῶνται οἱ ξένοι στοὺς δρόμους, ἔτσι καταστρέφονται καὶ χάνονται, πλανεμένοι ἀπὸ τὶς ἐπιθυμίες καὶ ὅσοι δὲν δείχνουν ἐπιμέλεια γιὰ ἐνάρετη ζωή.

11. Ο ΑΝΘΡΩΠΟΠΟΙΟΣ

Ἀνθρωποποιὸς πρέπει νὰ λέγεται αὐτὸς ποὺ μπορεῖ τοὺς ἀπαίδευτους νὰ τοὺς ἡμερώσει, γιὰ ν᾽ ἀγαπήσουν τὰ ἔργα τοῦ λόγου καὶ τὴν παιδεία.

Κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο κι᾽ ἐκεῖνοι ποὺ ἀναμορφώνουν αὐτοὺς ποὺ ζοῦν ἀκόλαστη ζωὴ καὶ τοὺς μεταστρέφουν στὴν ἐνάρετη καὶ ἀρεστὴ στὸ Θεὸ διαγωγή, πρέπει νὰ λέγονται ἀνθρωποποιεῖ, ἀφοῦ ἀναπλάθουν τοὺς ἀνθρώπους.

Διότι πραότης καὶ ἐγκράτεια, εἶναι ἡ εὐτυχία καὶ ἀγαθὴ ἐλπίδα στὶς ψυχὲς τῶν ἀνθρώπων.

12. ΠΩΣ ΝΟΙΩΘΟΥΜΕ ΤΑ ΠΕΡΙ ΘΕΟΥ

Πρέπει οἱ ἄνθρωποι στὰ ἤθη καὶ τὴν πολιτεία τους, νὰ συμπεριφέρονται ἀληθινά, ὅπως ἀξίζει. Διότι ὅταν κατορθωθεῖ αὐτό, εὔκολα κατανοοῦνται καὶ τὰ περὶ Θεοῦ. Διότι (τότε καταλαβαίναμε ὅτι) ὅποιος σέβεται τὸ Θεὸ μὲ ὅλη του τὴν καρδιὰ καὶ τὴν πίστη, λαμβάνεται πρόνοια παρὰ τοῦ Θεοῦ νὰ κυριαρχεῖ τοῦ θυμοῦ καὶ τῆς ἐπιθυμίας. Διότι ὅλων τῶν κακῶν αἴτια (συνεπῶς καὶ τῆς κακῆς συμπεριφορᾶς) εἶναι ἡ ἐπιθυμία καὶ ὁ θυμός.

13. ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΑΠΑΝΘΡΩΠΟΣ

Ἄνθρωπος λέγεται ἢ ὁ λογικὸς ἢ ἐκεῖνος ποὺ ἀνέχεται (δέχεται) νὰ διορθωθεῖ. Ὁ ἀδιόρθωτος καλεῖται ἀπάνθρωπος, διότι αὐτὸ (ἡ ἀδιορθωσιά) εἶναι χαρακτηριστικὸ τῶν ἀπάνθρωπων. Κάτι τέτοιους καλὸν εἶναι νὰ τοὺς ἀποφεύγομε. Γιατὶ αὐτοὶ ποὺ συζοῦν μὲ τὴν κακία, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ καταταγοῦν ποτὲ μεταξὺ τῶν ἀθανάτων (πνευματικῶν ἀνθρώπων - ἡ κακία εἶναι ὑλική, θνητὴ κατάσταση).

14. ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΛΟΓΙΚΟ

Αὐτὸ ποὺ μᾶς κάνει ἄξιους νὰ ὀνομαζώμεθα ἄνθρωποι, εἶναι νὰ ἔχομε μαζί μας παροῦσα τὴν ἀληθινὴ λογική. Ὅταν μᾶς λείπει τὸ λογικό, τότε διαφέρομε ἀπὸ τὰ ἄλογα ζῷα, μόνον ὡς πρὸς τὴν διάπλαση τοῦ σώματος καὶ τὴ φωνή. Ἂς ἀναγνωρίσει λοιπὸν ὁ μυαλωμένος ἄνθρωπος, ὅτι (ἐξ αἰτίας τοῦ λογικοῦ, τοῦ πνευματικοῦ του μέρους) εἶναι ἀθάνατος καὶ θὰ μισήσει (τότε) κάθε αἰσχρὴ ἐπιθυμία, ποὺ γίνεται αἰτία τοῦ (πνευματικοῦ) θανάτου στοὺς ἀνθρώπους.

15. ΑΛΗΘΙΝΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Ὅπως κάθε τέχνη διαμορφώνει διακοσμητικὰ τὴν ὕλη ποὺ χρησιμοποιεῖ κι᾽ ἐπιδεικνύει ἔτσι τὴν ἀρετή της, ὅπως π.χ. αὐτὸς ποὺ ἐπεξεργάζεται τὸ ξύλο ἢ ὁ ἄλλος τὸ χαλκὸ καὶ ἄλλος τὸ χρυσὸ καὶ τὸν ἄργυρο, ἔτσι κι ἐμεῖς, ὅταν ἀκοῦμε γιὰ τὴν καλὴ ζωὴ καὶ τὴν ἐνάρετη καὶ ἀρεστὴ στὸ Θεὸ συμπεριφορά, ὀφείλουμε νὰ φανερώνουμε ὅτι εἴμαστε στ᾽ ἀλήθεια ἄνθρωποι, δηλαδὴ ὄντα λογικῆς ψυχῆς (στὴ διάθεση καὶ στὶς ἀντιδράσεις μας) καὶ ὄχι μονάχα ὡς πρὸς τὴ διάπλαση τοῦ σώματος. Ἡ ἀληθινὰ λογικὴ καὶ θεοφιλὴς ψυχή, γνωρίζει ἀμέσως ποιὰ θέση νὰ πάρει σ᾽ ὅλα τὰ ζητήματα τῆς ζωῆς. καὶ παρακαλεῖ τρυφερὰ γιὰ ἐπιείκεια τὸ Θεὸ καὶ τὸν εὐχαριστεῖ εἰλικρινά, διότι ὅλη της ἡ ὁρμὴ καὶ ἡ διάνοια εἶναι πρὸς τὸ Θεό.

16. ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

Ὅπως οἱ κυβερνῆτες κατευθύνουν σκόπιμα τὸ πλοῖο ὥστε νὰ μὴ τὸ προσαράξουν σὲ ὕφαλο, πέτρα ἢ σὲ κάποιον σκόπελο, ἔτσι καὶ ὅσοι ἔχουν ζῆλο γιὰ τὴν ἐνάρετη ζωή, ἂς ἐξετάζουν μὲ ἐπιμέλεια ποιὰ πρέπει νὰ κάνουν καὶ ποιὰ ν᾽ ἀποφεύγουν· καὶ νὰ θεωροῦν ὅτι τοὺς συμφέρουν οἱ ἀληθινοὶ καὶ θεῖοι νόμοι, ὥστε νὰ κόψουν τὶς πονηρὲς ἐνθυμήσεις (λογισμούς) τῆς ψυχῆς.

17. ΧΑΛΙΝΑΓΩΓΗΣΗ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

Ὅπως οἱ κυβερνῆτες καὶ οἱ ἁμαξηλάτες μὲ προσοχὴ καὶ ἐπιμέλεια κατορθώνουν τὸ ταξίδι τους, ἔτσι καὶ ὅσοι ἐπιμελοῦνται τὴν ὀρθὴ καὶ ἐνάρετη ζωὴ πρέπει νὰ μελετοῦν καὶ νὰ φροντίζουν πὼς θὰ ζήσουν ὅπως πρέπει καὶ ἀρέσει στὸ Θεό. Διότι αὐτὸς ποὺ θέλει καὶ ποὺ ἐννόησε, ὅτι μπορεῖ (νὰ τὸ κάνη αὐτό) πιστεύοντας, αὐτὸς

προχωρεῖ στὴν ἀφθαρσία.

18. Η ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Ἐλεύθερους νὰ νομίζεις ὄχι αὐτοὺς ποὺ εἶχαν τὴν τύχη νὰ εἶναι ἐλεύθεροι, ἀλλὰ αὐτοὺς ποὺ εἶναι στὴ ζωὴ καὶ στοὺς τρόπους ἐλεύθεροι (ἀπὸ τὰ πάθη). Δὲν πρέπει δηλαδὴ νὰ ὀνομάζονται ἀληθινὰ ἐλεύθεροι οἱ ἄρχοντες, ὅταν εἶναι πονηροὶ ἢ ἀκόλαστοι, διότι εἶναι δοῦλοι τῶν ὑλικῶν παθῶν.

Ἐλευθερία καὶ εὐτυχία εἶναι (ἐσωτερικὸ ζήτημα) τῆς ψυχῆς, (εἶναι) ἡ γνήσια καθαρότης τῆς ψυχῆς καὶ ἡ καταφρόνηση τῶν πρόσκαιρων.

19. Η ΧΡΗΣΤΗ ΕΠΙΔΕΙΞΗ

Θύμιζε πάντα στὸν ἑαυτό σου, τί εἶναι ἀνάγκη νὰ δείχνεις ἀδιάκοπα ποιὸς εἶσαι, ἀλλὰ μὲ τὴ χρηστὴ συμπεριφορὰ καὶ κυρίως μὲ τὰ ἔργα σου. Διότι ἔτσι καὶ τοὺς γιατροὺς οἱ ἄρρωστοι, ὄχι ἀπὸ τὰ λόγια, ἄλλα ἀπὸ τὰ ἔργα τοὺς βρίσκουν καὶ τοὺς ἀναγνωρίζουν γιὰ σωτῆρες καὶ εὐεργέτες.

20. ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ ΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΝΑΡΕΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

Γνωρίσματα τῆς λογικῆς καὶ ἐνάρετης ψυχῆς, εἶναι τὸ βλέμμα, τὸ βάδισμα, ἡ φωνή, τὸ γέλιο, ὁ τόπος ποὺ συχνάζει, οἱ ἄνθρωποι ποὺ συναναστρέφεται.

Ὅλα αὐτὰ ἔχουν ἀλλάξει ἐντελῶς (στὴν ἐνάρετη ψυχή) κι ἔχουν προσαρμοσθεῖ πρὸς τὸ εὐπρεπέστερο. Γιατὶ ὁ θεοφιλὴς νοῦς τῶν ψυχῶν αὐτῶν, σὰν ἀνύσταχτος θυρωρός, ἀποκλείει νὰ μπαίνουν τὰ κακὰ καὶ αἰσχρὰ ὑπονοούμενα (σὲ κάθε τέτοιο γνώρισμα).

21. Η ΨΥΧΗ ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΚΑΙ ΑΥΤΕΞΟΥΣΙΑ

Ἐξέταζε ὅτι σὲ ἀφορᾶ καὶ βγάζε δοκιμασμένες ἀποφάσεις (γιὰ τὴ στάση ποὺ θὰ τηρήσεις στὸ κάθε τί). Διότι οἱ ἄρχοντες καὶ οἱ δεσπότες ἔχουν ἐξουσία μόνον τοῦ σώματος καὶ ὄχι βέβαιά της ψυχῆς. Νὰ σοῦ εἶναι μάλιστα αὐτὴ ἡ ἀρχή, πρόχειρη διὰ παντός. Συνεπῶς, ἂν διατάσσουν φόνους, ἢ τίποτε ἄτοπα, ἢ ἄδικα καὶ ψυχοβλαβή, δὲν πρέπει νὰ πειθαρχεῖτε σ᾽ αὐτούς, ἔστω κι ἂν βασανίζουν τὸ σῶμα. Διότι ὁ Θεὸς δημιούργησε τὴν ψυχὴ ἐλεύθερη καὶ αὐτεξούσια, γιὰ (νὰ ἀποφασίζει) ὅσα πράττει, τὰ καλὰ ἢ τὰ κακά.

22. Η ΑΠΟΦΥΓΗ ΔΑΙΜΟΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ

Ἡ λογικὴ ψυχὴ φροντίζει μὲ ἐπιμέλεια νὰ μένη ἀπαλλαγμένη ἀπὸ ἀδιέξοδο (κακοτοπιά), ἀπὸ τύφο (τυφλὴ ὑπερηφάνεια), ἀλαζονεία (ματαιοδοξία), ἀπάτη, φθόνο, ἁρπαγὴ καὶ τὰ ὅμοια, ὅσα εἶναι ἔργα δαιμόνων ἢ πονηρῆς προαιρέσεως. Ὅλα αὐτὰ κατορθώνονται μὲ σπουδαία φροντίδα καὶ ἐπίμονη μελέτη, ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο ποὺ κυβερνᾶ τὶς ἐπιθυμίες του, ὥστε νὰ μὴ τὸν παρορμοῦν σὲ φαῦλες ἡδονές.

23. Ο ΔΡΟΜΟΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΘΕΟΝ

(Ἀκόμη καί) αὐτοὶ ποὺ ἀσκητεύουν λίγο καὶ ὄχι τέλεια καὶ ἀπὸ κινδύνους ἀπαλλάσσονται καὶ δὲν ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ φύλακες. Νικώντας δὲ τὴν ἐπιθυμία στὸ κάθε τί βρίσκουν τὸ δρόμο πρὸς τὸν Θεὸ εὔκολα κι εὐτυχισμένα.

24. ΟΙ ΣΥΝΑΝΑΣΤΡΟΦΕΣ

Οἱ λογικοὶ ἄνθρωποι δὲν εἶναι ἀναγκαῖο νὰ δίνουν προσοχὴ στὶς πολλὲς συναναστροφές, ἀλλὰ στὶς ὠφέλιμες, τὶς ὁποῖες κατευθύνει τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, διότι ἔτσι προχωροῦν πάλιν οἱ ἄνθρωποι σὲ ζωὴ καὶ σὲ φῶς αἰώνιο.

25. ΤΡΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΘΕΟΦΙΛΟΥΣ ΒΙΟΥ

Ὅσοι ἐπιζητοῦν ἐνάρετη καὶ θεοφιλῆ ζωή, πρέπει νὰ ἔχουν ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὴν οἴηση καὶ ἀπὸ κάθε κούφιο: καὶ ψεύτικη ἰδέα καὶ νὰ φροντίζουν ἐπιμελῶς γιὰ χρηστὴ διόρθωση τῆς ζωῆς καὶ τῆς γνώμης τους. Διότι ὁ θεοφιλὴς καὶ ἀμετάβλητος (ὁ σταθερὸς σ᾽ αὐτό) νοῦς, εἶναι στοιχείων ἐξυψώσεως καὶ δρόμος πρὸς τὸν Θεό.

26. Η ΑΙΤΙΑ ΤΩΝ ΚΑΚΩΝ

Οὐδὲν ὄφελος νὰ μαθαίνει κανεὶς τοὺς λόγους (καὶ τὶς αἰτίες τῶν πραγμάτων), ἐὰν ἀπουσιάζει (ἀπὸ τὴ μάθηση αὐτή) ἡ ἐνάρετη καὶ στὸ Θεὸ ἀρεστὴ πολιτεία τῆς ψυχῆς. Αἰτία πάντων τῶν κακῶν εἶναι ἡ πλάνη, ἡ ἀπάτη (τῆς κούφιας γνώσεως) καὶ ἡ ἀγνωσία τοῦ Θεοῦ.

27. ΠΩΣ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΘΕΟΦΙΛΕΙΣ

Ἡ ἐξάσκησης τοῦ καλλίστου (ἐναρέτου) βίου καὶ ἡ ἐπιμέλεια τῆς ψυχῆς, δημιουργοῦν τοὺς ἀγαθοὺς καὶ ἀγαπητοὺς εἰς τὸν Θεὸν ἀνθρώπους. Διότι ἐκεῖνος ποὺ ζητεῖ τὸν Θεό, τὸν βρίσκει, νικώντας τὴν ἐπιθυμία σ᾽ ὅλα τὰ ζητήματα καὶ μὴ ξεκολλώντας ἀπὸ τὴν προσευχή. Μόνον αὐτὸς δὲν φοβᾶται τοὺς δαίμονας (ποὺ ἀπεχθάνονται τὸν ἐνάρετο βίο).

28. Η ΑΜΕΛΕΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΒΙΟΤΙΚΕΣ ΕΛΠΙΔΕΣ

Ὅσοι ἐξαπατῶνται (καὶ παρασύρονται) ἀπὸ ἐλπίδες βιοτικῶν ἀπολαύσεων, ἂν καὶ γνωρίζουν σὲ ὅλο τὸ βάθος, ὅσα πρέπει νὰ γίνουν γιὰ τὴ θεάρεστη ζωή, (καὶ δὲν τὰ ἐφαρμόζουν), αὐτοὶ παθαίνουν κάτι παρόμοιο μ᾽ ἐκείνους, ποὺ ἀγόρασαν μὲν (τὰ φάρμακα καὶ) τὰ ὄργανα τῆς ἰατρικῆς, ἀλλὰ οὔτε γνωρίζουν, οὔτε φροντίζουν νὰ τὰ χρησιμοποιήσουν.

Ὥστε γιὰ τὰ ἁμαρτήματα ποὺ πράξαμε, οὐδέποτε νὰ κατηγοροῦμε οὔτε τὴν αἰτία τους, οὔτε ἄλλον κανέναν, ἀλλὰ τοὺς ἑαυτούς μας. Διότι ἐὰν αὐτὴ ἡ ἴδια ἡ ψυχὴ θέλει νὰ ἀδιαφορεῖ (πνευματικά, δηλαδὴ νὰ ἀμελῆ τὴν ἐφαρμογὴ τῆς ἐνάρετης ζωῆς), τότε δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ἀνίκητη.

29. Ο ΤΡΟΠΟΣ ΓΝΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Σ᾽ ἐκεῖνον ποὺ δὲν γνωρίζει νὰ διακρίνει τί εἶναι τὸ ἀγαθὸν καὶ ποιὸ εἶναι τὸ κακό, δὲν τοῦ ἐπιτρέπεται νὰ κρίνει τοὺς ἀγαθοὺς καὶ κακούς. Διότι ὁ ἄνθρωπος ποὺ γνωρίζει τὸν Θεόν, εἶναι ἀγαθὸς κι ἂν δὲν εἶναι ἀγαθός, τίποτα δὲν γνωρίζει, οὔτε θὰ μάθει ποτὲ τίποτα. Διότι τὸ ἀγαθὸν εἶναι τρόπος γνώσεως τοῦ Θεοῦ.

30. Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΑΠΟΝΤΩΝ

Οἱ ἀγαθοὶ καὶ θεοφιλεῖς (ἀγαπημένοι ἀπὸ τὸ Θεό) ἄνδρες, ἐλέγχουν περὶ τοῦ κακοῦ κατὰ πρόσωπον παρόντος τοὺς ἀνθρώπους. Ἐὰν δὲν εἶναι παρόντες, δὲν τοὺς κακολογοῦν. Ἀλλ᾽ οὔτε καὶ σ᾽ αὐτοὺς ποὺ ἐπιχειροῦν νὰ εἰποῦν κάτι (κακὸ κατὰ τῶν ἀπόντων) τὸ ἐπιτρέπουν.

31. ΟΧΙ ΤΡΑΧΥΤΗΤΑ ΤΡΟΠΩΝ

Κατὰ τὶς συναναστροφὲς νὰ ἀποφεύγεται κάθε τραχὺς τρόπος, διότι τοὺς λογικοὺς ἀνθρώπους ταιριάζει νὰ τοὺς στολίζει ἡ ντροπὴ καὶ ἡ σωφροσύνη, περισσότερο ἀπὸ τὰς παρθένους. Ἄλλωστε ὁ θεοφιλὴς νοῦς, εἶναι φῶς ποὺ φωτίζει λαμπρὰ τὴν ψυχὴ ἀπὸ ὅλες τὶς μεριές, ὅπως ὁ ἥλιος τὸ σῶμα.

32. ΑΡΕΤΗ ΚΑΙ ΥΛΙΚΟΣ ΠΛΟΥΤΟΣ

Σὲ κάθε ψυχικὸ πάθος (πνευματικὸ πρόβλημα) ποὺ σοῦ συσσωρεύεται (καὶ δὲν ξέρεις πῶς νὰ τὸ τακτοποιήσῃς), θυμήσου ὅτι ὅσοι ὀρθοφρονοῦν καὶ θέλουν νὰ βάλουν τὰ ζητήματά τους στὴν πρέπουσα θέση καὶ μὲ ἀσφάλεια, ἀπ᾽ αὐτοὺς δὲν θεωρεῖται γλυκεία ἡ ἀπόκτηση φθαρτῶν χρημάτων (πραγμάτων), ἀλλὰ οἱ ὀρθὲς καὶ ἀληθινὲς ἀπόψεις (γιὰ κάθε ζήτημα καὶ μάλιστα γιὰ τὰ μεγάλα θέματα: τοῦ προορισμοῦ μας

ἐπὶ τῆς γῆς, τῆς λυτρώσεως ἀπὸ τὴν ἁμαρτία καὶ τῆς σωτηρίας τῆς ψυχῆς)· αὐτὲς τοὺς κάνουν εὐτυχεῖς. Διότι ὁ μὲν πλοῦτος καὶ κλέβεται καὶ ἁρπάζεται ἀπὸ δυνατότερους καὶ μόνον ἡ ἀρετὴ τῆς ψυχῆς εἶναι κτῆμα καὶ ἐξασφαλισμένο καὶ ἀπαραβίαστο, ποὺ καὶ μετὰ θάνατον σῴζει ὅσους τὴν ἔχουν ἀποκτήσει. Ὅταν σκέπτονται ἔτσι, δὲν τοὺς συναρπάζουν οἱ φαντασιοπληξίες τοῦ πλούτου καὶ τῶν λοιπῶν ἀπολαύσεων.

33. Ο ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΕΝΟΣ ΠΟΥ ΑΡΕΣΕΙ ΣΤΟ ΘΕΟ

Δὲν πρέπει οἱ ἄστατοι καὶ ἀπαίδευτοι νὰ ἀποδοκιμάζουν τοὺς γραμματισμένους. Γραμματισμένος εἶναι ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἀρέσει στὸ Θεό, ἐκεῖνος, ποὺ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον σιωπᾶ, ἢ συζητεῖ γιὰ ὀλίγα καὶ ἀναγκαῖα καὶ ἀρεστὰ εἰς τὸν Θεόν.

34. Η ΤΡΟΦΗ ΠΟΥ ΑΠΟΘΕΩΝΕΙ ΤΗΝ ΨΥΧΗ

Ὅσοι ἐπιδιώκουν τὴν ἐνάρετη καὶ θεοφιλῆ πολιτεία, φροντίζουν γιὰ τὶς ἀρετὲς τῆς ψυχῆς, διότι τοὺς εἶναι δικό τους κτῆμα καὶ αἰώνια ἀπόλαυσις. Τὰ πρόσκαιρα τὰ ἀπολαμβάνουν ἐφ᾽ ὅσον εἶναι δυνατὸν καὶ ὅπως ὁ Θεὸς δίνει καὶ θέλει, χρησιμοποιώντας τα μὲ χαρὰ καὶ εὐχαριστώντας μὲ ὅλη τους τὴν καρδιά, ἔστω κι ἂν εἶναι μέτρια. Διότι μὲ τὰ πολυτελῆ φαγητά, τρέφονται τὰ σώματα σὰν ὑλικά. Τὴν ψυχὴ ὅμως τὴν ἀποθεώνει ἡ γνώσις (τοῦ θελήματος) τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ἐγκράτεια, ἡ ἀγαθότητα καὶ ἡ εὐεργεσία, ἡ εὐσέβεια καὶ ἡ πραότης.

35. Ο ΘΕΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΡΧΟΝΤΕΣ

Ὅσοι ἀπὸ τοὺς ἰσχυρούς της γῆς ἀναγκάζουν (τοὺς ἄλλους) νὰ ἐπιχειροῦν ἄτοπες καὶ ψυχοβλαβεῖς πράξεις, δὲν μποροῦν νὰ κυριαρχήσουν στὴν ψυχή, ποὺ ἔχει δημιουργηθεῖ αὐτεξούσια. Τὸ σῶμα δεσμεύουν, ἀλλ᾽ ὄχι καὶ τὴν προαίρεση (τὴ διάθεση), τῆς ὁποίας κύριος ἔχει ὁρισθεῖ ὁ λογικὸς ἄνθρωπος, ἀπὸ τὸν κτίσαντα Θεόν, ὁ ὁποῖος εἶναι ἰσχυρότερος πάσης ἐξουσίας καὶ ἀνάγκης καὶ πάσης δυνάμεως.

36. Η ΑΠΩΛΕΙΑ ΥΛΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ

Ὅσοι νομίζουν δυστυχία τὸ χάσιμο τῶν χρημάτων, ἢ τέκνων, ἢ δούλων, ἢ ὁποιασδήποτε ἄλλης ὑπάρξεως (προσώπου ἢ πράγματος), ἃς γνωρίζουν, ὅτι πρῶτα - πρῶτα πρέπει νὰ ἀρκοῦνται σὲ ὅσα τοὺς δίδονται ἀπὸ τὸ Θεό. Κι ὅταν εἶναι ἀνάγκη νὰ τὰ ἀποδώσουν, νὰ τὸ κάνουν πρόθυμα καὶ μὲ εὐγνωμοσύνη, χωρὶς καθόλου νὰ κακιώνουν γιὰ τὴ στέρησή τους ἢ μᾶλλον γιὰ τὴν ἐπιστροφή. Διότι, ἀφοῦ μεταχειρίστηκαν πράγματα ποὺ δὲν εἶναι δικά τους, πάλιν τὰ ἐπέστρεψαν.

37. Η ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΓΝΩΜΗ ΔΕΝ ΠΩΛΕΙΤΑΙ

Ἔργον χρηστοῦ ἀνθρώπου εἶναι νὰ μὴ πουλᾶ τὴν ἐλεύθερη γνώμη, ἀποβλέποντας νὰ λάβῃ χρήματα, ἔστω κι ἂν τύχῃ νὰ εἶναι πάρα πολλά, ὅσα προσφέρονται. Διότι τὰ βιοτικὰ μοιάζουν μὲ ὄνειρο καὶ οἱ φαντασίες τοῦ πλούτου εἶναι ἄδηλες (δὲν ξέρεις ποὺ θὰ καταλήξουν), καὶ ὀλιγοχρόνιες.

38. Η ΛΑΜΨΗ ΤΗΣ ΕΝΑΡΕΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

Οἱ ἀληθινοὶ ἄνθρωποι ἂς ἐπιδιώκουν νὰ πολιτεύονται ἀξιαγάπητα στὸ Θεὸ καὶ ἐνάρετα τόσον πολύ, ὥστε νὰ διαλάμπει ὁ ἐνάρετος βίος τους, μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ὅπως ἀκριβῶς (φροντίζουν νὰ) μπαίνει μικρὴ (ταινία ἀπό) πορφύρα, ἐπάνω στὰ ἄσπρα μέρη τῶν ἐνδυμάτων γιὰ στολισμό, γιὰ νὰ λάμπουν ξέχωρα καὶ ν᾽ ἀναγνωρίζονται, διότι ἔτσι ἐπιμελοῦνται ἀσφαλέστερα τὶς ἀρετὲς τῆς ψυχῆς.

39. Η ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΠΑΘΩΝ

Οἱ φρόνιμοι ἄνθρωποι πρέπει νὰ ἐξετάζουν καλὰ τὴ δύναμη καὶ τὸν καταρτισμὸ τῆς ψυχικῆς ἀρετῆς ποὺ ὑπάρχει μέσα τους καὶ ἔτσι νὰ προετοιμάζονται γιὰ ν᾽ ἀντιστέκονται στὰ πάθη ποὺ ἀπανταίνουν, ἀνάλογα μὲ τὴν (ἠθικὴ καὶ πνευματική) δύναμη ποὺ ὑπάρχει στὸν ἑαυτό τους, δωρισμένη σ᾽ αὐτοὺς ἐκ φύσεως ἀπὸ τὸν Θεόν.

Ἡ δύναμις ποὺ ἀντιστέκεται πρὸς μὲν τὸ κάλλος καὶ πρὸς κάθε ἐπιθυμία ψυχοβλαβὴ εἶναι ἡ ἐγκράτεια πρὸς τοὺς κόπους καὶ τὴ φτώχεια, ἡ καρτερία καὶ πρὸς τὴν κοροϊδία καὶ τὸ θυμό, ἡ ἀνεξικακία καὶ τὰ παρόμοια.

40. ΠΩΣ ΑΠΟΚΤΑΤΑΙ Η ΣΟΦΙΑ

Νὰ γίνει ξαφνικὰ κανεὶς ἀγαθὸς καὶ σοφὸς εἶναι ἀδιανόητο, ἀλλὰ (εἶναι δυνατόν) μὲ κουραστικὴ μελέτη, συνεργασία καὶ συναναστροφὴ καὶ μὲ τὴν πείρα, τὸν καιρὸ καὶ τὴν ἄσκηση καὶ τὴν ἐπιθυμία τοῦ ἀγαθοῦ ἔργου. (Ὁ καρπὸς ποὺ ἀποδίδει) ὁ ἀγαθὸς καὶ θεοφιλὴς ἄνθρωπος, ποὺ ἀληθινὰ γνωρίζει τὸν Θεόν, (εἶναι ὅτι) δὲν σταματᾶ νὰ κάνῃ ἀφθόνως πάντα ὅσα ἀρέσουν στὸν Θεό. Σπάνια ὅμως εὑρίσκονται τέτοιοι ἄνθρωποι.

41. Ο ΚΑΤΑΡΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΠΛΟΪΚΩΝ

Οἱ ἁπλοϊκότεροι ἄνθρωποι δὲν πρέπει νὰ ἀπελπίζονται καὶ νὰ παραμελοῦν ἐντελῶς τὴ θεοφιλῆ καὶ ἐνάρετη πολιτεία καὶ νὰ τὴν καταφρονοῦν, θεωρώντας τὴν ἀκατόρθωτη καὶ ἀκατάληπτη γι᾽ αὐτούς. Ἀλλὰ πρέπει νὰ μελετοῦν κατὰ δύναμιν καὶ νὰ δείχνουν ἐπιμέλεια γιὰ τὸν (ψυχικό) ἑαυτό τους. Διότι, ἔστω κι ἂν δὲν μποροῦν στὸ ἔπακρον, ἀνάλογα μὲ τὴν ἀρετή τους, ν᾽ ἀποκτήσουν καὶ τὴ σωτηρία, ὅμως, μὲ τὴν μελέτη καὶ τὴν ἐπιθυμία (γι᾽ αὐτήν), ἢ θὰ γίνουν καλλίτεροι ἢ δὲν θὰ γίνουν

χειρότεροι, πρᾶγμα ποὺ δὲν εἶναι καὶ μέτριο ὄφελος τῆς ψυχῆς.

42. ΛΟΓΙΚΟΙ ΚΑΙ ΑΝΟΗΤΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ

Ὁ ἄνθρωπος, κατὰ τὸ λογικὸ μέρος, συνδέεται μὰ τὴν ἀνείπωτη (τὴν ἀνέκφραστη) καὶ θεία δύναμη καὶ κατὰ τὸ σωματικὸ συγγενεύει πρὸς τὰ ζῷα. Κάτι λίγοι ὅμως, ὅσοι εἶναι τέλειοι ἄνθρωποι καὶ λογικοί, ἐπιδιώκουν σοβαρὰ νἄχουν καὶ τὴν γνώμη καὶ τὴν (παραπάνω) συγγένεια πρὸς τὸν Θεὸ καὶ Σωτήρα. Κι αὐτὸ τὸ δείχνουν μὲ τὰ ἔργα καὶ τὴν ἐνάρετη πολιτεία (τους).

Ἀλλὰ οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι, οἱ ψυχικὰ ἀνόητοι, ἀφοῦ ἐγκατέλειψαν ἐκείνη τὴ θεϊκὴ καὶ ἀθάνατη υἱοθεσία, ρέπουν πιὰ πρὸς τὴ νεκρὴ καὶ κακότυχη καὶ ὀλιγοχρόνια συγγένεια τοῦ σώματος (τὴ σωματικὴ συγγένεια πρὸς τὰ ζῷα) φρονώντας τὰ σαρκικά, σὰν τὰ ἄλογα ζῷα, ἀνάβοντας ἀπὸ τὶς ἡδονὲς κι ἔτσι χωρίζουν τοὺς ἑαυτούς των ἀπὸ τὸ Θεὸ καὶ σύρουν τὴν ψυχὴ ἀπὸ τοὺς οὐρανούς, κάτω στὸ βάραθρο, μὲ αἰτία τὰ (κατώτερα) θελήματά της.

43. Η ΠΗΓΗ ΤΩΝ ΑΓΑΘΩΝ

Ὁ λογικὸς ἄνθρωπος, ἐφ᾽ ὅσον θυμᾶται τὴ μετουσία καὶ συνάφειά (του) πρὸς τὸ θεῖον, δὲν θὰ ἀγαπήσει ποτὲ κανένα γήινο ἢ ταπεινό, ἀλλὰ ἔχει τὸ νοῦ στραμμένο στὰ οὐράνια καὶ αἰώνια.

Γνωρίζει ἀκόμη, ὅτι ἡ θέλησης τοῦ Θεοῦ εἶναι τὸ νὰ σωθεῖ ὁ ἄνθρωπος, γιατὶ αὐτὴ (ἡ θέλησις τοῦ Θεοῦ) εἶναι αἰτία ὅλων τῶν καλῶν καὶ πηγὴ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν στοὺς ἀνθρώπους.

44. ΟΙ ΚΑΚΕΣ ΣΥΝΑΝΑΣΤΡΟΦΕΣ

Ὅταν βρεῖς κάποιον νὰ φιλονικεῖ καὶ νὰ ἀντιμάχεται τὴν ἀλήθεια καὶ τὰ ὁλοφάνερα (πράγματα), πάψε τὴ φιλονικία καὶ ἀποχώρησε, φύγε ἀπὸ αὐτόν, μιᾶς καὶ ἀπολιθώθηκε τὸ μυαλό του (δὲν νοιώθει).

Διότι ὅπως τὰ καλὰ κρασιὰ τὰ ἀχρηστεύει τὸ χαλασμένο νερό, κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο καὶ τοὺς ἐνάρετους, στὴν πράξη καὶ στὴ γνώμη, τοὺς διαφθείρουν (τοὺς καταστρέφουν) οἱ κακὲς συναναστροφές.

45. Η ΑΜΕΛΕΙΑ ΕΜΠΟΔΙΟ ΤΗΣ ΣΩΤΗΡΙΑΣ

Ἂν καταβάλλομαι κάθε ἐπιμέλεια καὶ μηχανευόμαστε τὰ πάντα, γιὰ ν᾽ ἀποφύγομε τὴ σωματικὴ ἀπονέκρωση, πόσο μᾶλλον ὀφείλαμε νὰ σπουδάζομε, πὼς ν᾽ ἀποφύγομε

τὴν ψυχικὴ ἀπονέκρωση· διότι σ᾽ ὅποιον θέλει νὰ σωθεῖ, δὲν ὑπάρχει κανένα ἄλλο ἐμπόδιο, παρὰ μόνο ἡ ἀμέλεια καὶ ἡ ὀκνηρία τῆς ψυχῆς.

46. ΛΟΓΙΚΟΣ ΘΑΝΑΤΟΣ

Θεωροῦνται πὼς δὲν εἶναι καλά, ὅσοι δυσκολεύονται νὰ ἐννοήσουν τὰ συμφέροντα καὶ τὶς σωστὲς κουβέντες. Ὅσοι πάλιν, μολονότι κατανοοῦν τὴν ἀλήθεια, ὅμως χωρὶς ἐντροπὴ (τὴν ἀμφισβητοῦν καὶ μάλιστα) φιλονικοῦν, αὐτῶν ἔχει νεκρωθεῖ τὸ λογικό, ἔχει ἀποθηριωθεῖ ὁ τρόπος τους (συμπεριφέρονται σὰν θηρία) καὶ δὲν γνωρίζουν τὸν Θεό, οὔτε ἔχει φωτιστεῖ ἡ ψυχή τους.

47. Ο ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΛΑΣΜΑΤΑ

Τὰ γένη τῶν ζῴων τὰ ἔπλασε ὁ Θεὸς μὲ τὸ λόγο Του, γιὰ τὶς ἀλλεπάλληλες ἀνάγκες, ἄλλα γιὰ τροφὴ κι᾽ ἄλλα μὲ σκοπὸ νὰ ὑπηρετήσουν (τὸν ἄνθρωπο).

Τὸν ἄνθρωπο τὸν δημιούργησε θεατὴ ὅλων αὐτῶν καὶ τῶν ἔργων τους καὶ εὐγνώμονα ἐξηγητὴ (δηλ. διευθυντὴ καὶ ἑρμηνευτή τους).

Ἂς προσέχουν λοιπὸν οἱ ἄνθρωποι, μήπως πεθάνουν χωρὶς νὰ δοῦν καὶ χωρὶς νὰ ἐννοήσουν τὸν Θεὸν καὶ τὰ ἔργα Του, ὅπως τὰ ἄλογα θηρία.

Πρέπει μάλιστα νὰ γνωρίζει ὁ ἄνθρωπος, ὅτι ὁ Θεὸς δύναται τὰ πάντα. Τίποτε πάλιν δὲν τοῦ ἐναντιώνεται, γιατὶ δύναται τὰ πάντα, ἀλλὰ καί, ἐκ τοῦ μὴ ὄντως, ὅλα ὅσα θέλει τὰ δημιούργησε καὶ τὰ κάνει, μὲ τὸ λόγο Του, γιὰ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων.

48. ΤΑ ΟΥΡΑΝΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΕΠΙΓΕΙΑ

Τὰ οὐράνια εἶναι ἀθάνατα, ἀπὸ τὴν ἀγαθότητα ποὺ ὑπάρχει μέσα τους, ἐνῷ τὰ ἐπίγεια ἔγιναν θνητά, διότι ὑπάρχει μέσα τους ἡ αὐθαίρετη κακία, ἡ ὁποία πιάνει τοὺς ἀνόητους ἀπὸ τὴν ὀκνηρία τους καὶ ἀπὸ τὴ (θελληματική) ἄγνοια τοῦ Θεοῦ (ἀγνωσία).

49. ΘΑΝΑΤΟΣ ΚΑΙ ΑΘΑΝΑΣΙΑ

Ὁ θάνατος, ὅταν νοεῖται (καλά), εἶναι γιὰ τοὺς ἀνθρώπους ἀθανασία, ὅταν ὅμως δὲν ἐννοοῦν (τὸ πνευματικό του νόημα), εἶναι γι᾽ αὐτοὺς τοὺς ἀνόητους, θάνατος. Αὐτὸν τὸν θάνατο (τὸ σωματικό) δὲν πρέπει νὰ τὸν φοβᾶται κανείς, ἀλλὰ τὴν ἀπώλεια τῆς ψυχῆς, ποὺ συνίσταται σὲ ἀγνωσία τοῦ Θεοῦ. Αὐτό, εἶναι ἀληθινὰ φοβερὸ γιὰ τὴν ψυχὴ (ἡ ἀγνωσία τοῦ Θεοῦ).

50. Η ΚΑΚΙΑ ΠΑΘΟΣ ΥΛΙΚΟ

Ἡ κακία εἶναι πάθος ὑλικό. Συνεπῶς, δὲν γίνεται νὰ ὑπάρξει σῶμα χωρὶς κακία. Ἡ λογικὴ ὅμως ψυχή, ὅταν τὸ νόηση αὐτό, ἀποτινάζει τὸ βάρος τῆς ὕλης, ποὺ εἶναι ἡ κακία καὶ σὰν ἀνασάνει ἀπὸ τέτοιο βάρος, ὑψώνει τὸν νοῦ πρὸς τὰ ἄνω, γνωρίζει τὸ Θεὸ τῶν ὅλων καὶ προσέχει τὸ σῶμα σὰν ἐχθρὸ καὶ πολέμιο, μὴ ὑπακούοντας σ᾽ αὐτό. Ἔτσι στεφανώνεται τελικὰ ἀπὸ τὸν Θεὸ ἡ ψυχή, ἐπειδὴ νίκησε τὰ πάθη τῆς κακίας καὶ τῆς ὕλης.

51. Η ΚΑΚΙΑ ΥΠΟΔΟΥΛΩΝΕΙ

Ἡ κακία, ὅταν γνωρισθεῖ ἀπὸ τὴν ψυχή, μισεῖται σὰν θηρίο βρωμερότατο. Ὅταν ὅμως ἀγνοεῖται (ἡ φύση της), ἀγαπᾶται ἀπὸ ἐκεῖνον ποὺ τὴν ἀγνοεῖ· τὸν ἔχει αἰχμάλωτο καὶ τὸν τραβᾶ σὰν δοῦλο, τὸν ἐραστή της. Κι᾽ ὁ κακότυχος καὶ ἄθλιος, οὔτε βλέπει τὸ συμφέρον του, οὔτε νοιώθει, ἀλλὰ νομίζει ὅτι στολίζεται ἀπὸ τὴν κακία καὶ ἀγάλλεται.

52. Η ΚΑΘΑΡΗ ΨΥΧΗ - Η ΚΑΚΗ ΨΥΧΗ

Ἡ καθαρὴ ψυχή, ἐπειδὴ εἶναι ἀγαθή, φωτίζεται καὶ λαμπρύνεται ἀπὸ τὸ Θεὸ καὶ τότε ὁ νοῦς νοεῖ ἀγαθὰ καὶ γεννάει λόγια θεοφιλῆ.

Ὅταν ὅμως ἡ ψυχή, ἀπὸ κακία κυλιστεῖ στὸ βόρβορο, ἐπειδὴ ὁ Θεὸς τὴν ἀποστρέφεται, μᾶλλον ἐπειδὴ ἡ ψυχὴ χωρίζει τὸν ἑαυτό της ἀπὸ τὸ Θεό, τότε, οἱ πονηροὶ δαίμονες, ἀφοῦ σφηνωθοῦν ἀπανωτοὶ στὸ λογισμό, ψιθυρίζουν στὴν ψυχὴ τὶς ἀνόσιες (μιαρές) πράξεις, μοιχεῖες, φόνους, ἁρπαγές, ἱεροσυλίες καὶ τὰ παρόμοια, ὅσα εἶναι ἔργα δαιμόνων.

53. Η ΓΝΩΣΗ ΤΟΥ ΘΕΟΥ - Η ΑΓΝΩΣΙΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Ὅσοι γνωρίζουν τὸν Θεὸν γεμίζουν ἀπὸ ἀγαθὲς σκέψεις γιὰ ὅλα τὰ προβλήματα καὶ ἐπιθυμώντας τὰ οὐράνια, καταφρονοῦν τὰ βιοτικά.

Αὐτοί, οὔτε σὲ πολλοὺς ἀρέσουν, οὔτε αὐτοὶ ἀρέσκονται σὲ πολλούς. Γι᾽ αὐτὸ ὄχι μόνον μισοῦνται, ἀλλὰ καὶ κατακοροϊδεύονται ἀπὸ τοὺς πολλοὺς ἀνόητους.

Ἀνέχονται ὅλα τὰ παθήματα τῆς φτώχειας, ἐπειδὴ γνωρίζουν, ὅτι ὅσα φαίνονται στοὺς πολλοὺς κακά, εἶναι γι᾽ αὐτοὺς ἀγαθά. (Κι᾽ αὐτό) γιατί, ὅποιος ἀντιλαμβάνεται τὰ οὐράνια, πιστεύει στὸ Θεό, ἐπειδὴ γνωρίζει ὅτι ὅλα εἶναι δημιουργήματα τῆς θελήσεώς Του.

Ἐκεῖνος ὅμως ποὺ δὲν νοιώθει (τὰ οὐράνια ζητήματα), δὲν πιστεύει ποτέ, ὅτι ὁ κόσμος εἶναι ἔργον τοῦ Θεοῦ καὶ ὅτι ἔγινε γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. (Δὲν ἀντιλαμβάνονται ὅτι ἡ πνευματικὴ ἀντιμετώπιση τῆς φτώχειας, π.χ., ἀλλὰ καὶ κάθε δυσχέρειας, συντελεῖ στὴν σωτηρία μας).

54. Ο ΘΕΟΣ ΑΟΡΑΤΟΣ ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑΦΑΝΗΣ

Ὅσοι εἶναι γεμάτοι ἀπὸ τὴν κακία καὶ μεθᾶνε ἀπὸ τὴν ἀγνωσία, δὲν γνωρίζουν τὸν Θεόν, οὔτε ἐπαγρυπνοῦν ψυχικά. Ὁ Θεὸς ὅμως εἶναι νοητὸς καὶ δὲν εἶναι μὲν ὁρατός, ὅμως εἶναι καταφάνερος μέσα στὰ ὁρατά, σὰν τὴν ψυχὴ μέσα στὸ σῶμα. Κι ἂν τὸ σῶμα εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑπάρχει χωρὶς ψυχή, ἔτσι καὶ ὅλα, ὅσα βλέπουμε καὶ ὑπάρχουν, εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑπάρξουν χωρὶς Θεόν.

55. ΓΙΑΤΙ ΕΓΙΝΕ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ

- Γιατί ἔγινε ὁ ἄνθρωπος;

- (Ἔγινε) γιὰ νὰ κατανοεῖ τὰ ποιήματα τοῦ Θεοῦ, κι ἔτσι νὰ τὸν ἰδεῖ καὶ νὰ τὸν δοξάσει, διότι ὁ Θεὸς τὰ ἔκτισε γιὰ τὸν ἄνθρωπο.

Ὁ δὲ νοῦς (ἡ φρόνηση) ποὺ εἶναι λίαν ἀγαπητὸς στὸ Θεό, εἶναι ἀόρατο ἀγαθόν, ποὺ χαρίζεται ἀπὸ τὸ Θεὸ στοὺς ἄξιους, διὰ μέσου χρηστῆς συμπεριφορᾶς.

56. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ - ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ

Ἐλεύθερος εἶναι ἐκεῖνος ποὺ δὲν εἶναι δοῦλος τῶν ἡδονῶν, ἀλλὰ κυριαρχεῖ στὸ σῶμα, μὲ τὴ φρόνηση καὶ τὴ σωφροσύνη, καὶ ἀρκεῖται, μὲ πολλὴ εὐχαριστία, σ᾽ αὐτὰ ποὺ τοῦ δίδονται ἀπὸ τὸν Θεό, ἔστω κι ἂν τύχῃ νᾶναι πάρα πολὺ μέτρια.

Διότι, ἐὰν ὁ θεοφιλὴς νοῦς καὶ ἡ ψυχὴ συμφωνήσουν, εἰρηνεύει ὅλο τὸ σῶμα, ἔστω κι ἂν δὲν θέλει· γιατὶ ὅταν ἡ ψυχὴ τὸ θέλει, κάθε σωματικὴ ἀνταρσία σβήνεται.

57. Η ΠΛΕΟΝΕΞΙΑ

Ἐκεῖνοι ποὺ δὲν ἀγαποῦν ὅσα ἔχουν γιὰ τὴν ὕπαρξή τους, ἀλλὰ ἐπιθυμοῦν περισσότερα, σκλαβώνουν τὸν ἑαυτό τους στὰ πάθη, ποὺ ταράζουν τὴν ψυχή, καὶ τῆς ἐπιβάλλουν λογισμοὺς καὶ φαντασίες, ὅτι αὐτὰ ποὺ ἔχουν εἶναι κακά.

Καὶ ὅπως τὰ ροῦχα, ποὺ ράβονται πλατειά, ἐμποδίζουν τοὺς ἀγωνιστὲς στὸ τρέξιμο, ἔτσι καὶ ἡ ὄρεξη γιὰ τὴν ὑπέρμετρη περιουσία δὲν ἐπιτρέπει στὶς ψυχὲς οὔτε ν᾽ ἀγωνίζονται, οὔτε νὰ σωθοῦν.

58. Η ΠΕΡΙΦΡΟΝΗΣΗ ΤΩΝ ΒΙΩΤΙΚΩΝ

Φυλακὴ καὶ τιμωρία στὸν καθέναν εἶναι τὸ νὰ μένῃ σὲ κάτι παρὰ τὴ θέλησή του καὶ χωρὶς τὴ συγκατάθεσή του. Νὰ εἶσαι λοιπὸν εὐχαριστημένος μὲ ὅσα ἔχεις, γιὰ νὰ μὴν αὐτοτιμωρηθεῖς, χωρὶς νὰ τὸ ἀντιλαμβάνεσαι, ἕνεκα ἀχαριστίας.

Ἕνας εἶναι ὁ δρόμος πρὸς αὐτό: ἡ καταφρόνηση τῶν βιοτικῶν.

59. ΤΟ ΛΟΓΙΚΟ ΟΡΑΣΗΣ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

Ὅπως μας ἔδωσε ὁ Θεὸς τὴν ὅραση, γιὰ νὰ ἀναγνωρίζομε ὅσα βλέπομε, ποιὸ εἶναι τὸ ἄσπρο καὶ ποιὸ τὸ μαῦρο χρῶμα, ἔτσι καὶ τὸ λογικό, μᾶς τὸ χάρισε ὁ Θεός, γιὰ νὰ ξεχωρίζομε ὅσα συμφέρουν στὴν ψυχή.

Ὅταν ὅμως ἡ ἐπιθυμία κρατηθεῖ ἀνεξάρτητη ἀπὸ τὸ λογικό, γεννᾶ ἡδονὴ καὶ δὲν ἐπιτρέπει στὴν ψυχὴ νὰ σωθεῖ ἢ νὰ ἑνωθεῖ μὲ τὸν Θεό.

60. ΑΜΑΡΤΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΠΡΟΑΙΡΕΣΗ

Δὲν εἶναι ἁμαρτήματα ὅσα γίνονται κατὰ φύσιν, ἀλλὰ τὰ πονηρά, ποὺ φωλιάζουν στὴν προαίρεση. Τὸ νὰ τρώγῃ κανείς, δὲν εἶναι ἁμαρτία, ἀλλὰ τὸ νὰ τρώγῃ χωρὶς εὐχαρίστηση, χωρὶς σεμνότητα καὶ χωρὶς ἐγκράτεια. (Διότι τὸ φαγητό) ἔχει σκοπὸ νὰ κρατήσει τὸ σῶμα στὴ ζωή, ἀλλὰ χωρὶς καμία πονηρὴ ἐπινόηση.

Οὔτε τὸ νὰ βλέπει κανεὶς ἁγνὰ εἶναι ἁμαρτία, ἀλλὰ τὸ νὰ βλέπει φθονερὰ καὶ ὑπερήφανα καὶ ἀχόρταγα (μὲ πονηρὸ βλέμμα).

Ἐπίσης (ἁμαρτία εἶναι) τὸ νὰ μὴν ἀκούει κανεὶς εἰρηνικά, ἀλλὰ μὲ ὀργή.

(Ἁμαρτία εἶναι) καὶ τὸ νὰ μὴ χαλιναγωγεῖ κανεὶς τὴ γλώσσα τοῦ πρὸς εὐχαριστία καὶ προσευχή, ἀλλὰ (νὰ τὴν ἀφήνει ἀχαλίνωτη) στὸ νὰ κατηγορεῖ.

Προσέτι (εἶναι ἁμαρτία) καὶ τὸ νὰ μὴ ἐργάζονται τὰ χέρια μὲ σκοπὸ τὴν ἐλεημοσύνη, ἀλλὰ σὲ φόνους καὶ ἁρπαγές.

Ἔτσι, κάθε μέρος τοῦ σώματος ἁμαρτάνει, ὅταν, παρὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἐργάζεται αὐτοπροαίρετα τὰ πονηρὰ ἔργα, ἀντὶ τῶν ἀγαθῶν.

61. ΒΕΒΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΘΕΙΑ ΠΡΟΝΟΙΑ

Ἐὰν ἔχῃς ἀμφιβολία, ὅτι ἡ κάθε μία πράξη παρακολουθεῖται ἀφ᾽ ὑψηλοῦ ἀπὸ τὸν

Θεό, ἐξέτασε (τὸν ἑαυτό σου) καὶ θὰ δεῖς, ὅτι σύ, ποὺ εἶσαι ἄνθρωπος καὶ χῶμα, μπορεῖς νὰ ἐξετάζῃς καὶ νὰ ἐννοεῖς ταυτοχρόνως πολλὰ καὶ διάφορα θέματα.

Πόσον μᾶλλον ὁ Θεός, ποὺ τὰ βλέπει ὅλα σὰν σπόρο σιναπιοῦ. Αὐτὸς ποὺ τὰ πάντα ζωογονεῖ καὶ τρέφει ὅπως θέλει;

62. Ο ΦΥΛΑΞ ΑΓΓΕΛΟΣ

Ὅταν κλείσεις τὶς πόρτες τοῦ σπιτιοῦ καὶ εἶσαι μόνος, γνώριζε ὅτι εἶναι παρὼν μαζί σου ὁ ὁρισμένος γιὰ κάθε ἄνθρωπον ἀπὸ τὸν Θεὸ ἄγγελος, τὸν ὁποῖον οἱ Ἕλληνες ὀνομάζουν οἰκεῖο δαίμονα (προσωπικὸ δαιμόνιον).

Αὐτός, ποὺ εἶναι ἀκοίμητος καὶ ἀπαραλόγιστος (δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ τὸν ἐξαπατήσει), στέκεται πάντοτε μαζί σου, τὰ βλέπει ὅλα καὶ δὲν ἐμποδίζεται ἀπὸ τὸ σκοτάδι.

Μαζὶ μ᾽ αὐτόν, γνώριζε πὼς καὶ ὁ Θεὸς ὑπάρχει σὲ κάθε τόπον. Γιατὶ δὲν ὑπάρχει τόπος ἢ ὕλη καμία, μέσα στὴν ὁποία νὰ μὴν εἶναι ὁ Θεός, ἐφ᾽ ὅσον εἶναι ἀπ᾽ ὅλους καὶ ἀπ᾽ ὅλα μεγαλύτερος καὶ ὅλους τοὺς περικλείει στὸ χέρι Του.

63. ΕΥΧΑΡΙΣΤΕΙΤΕ ΑΣΙΓΗΤΑ ΤΟΝ ΘΕΟ.

Ἐὰν οἱ στρατιῶτες μένουν πιστοὶ στὸν Καίσαρα, ἐπειδὴ ἀπ᾽ αὐτὸν χορηγοῦνται οἱ τροφές, πόσον μᾶλλον ἐμεῖς ὀφείλομε νὰ ἐπιδιώκομε νὰ εὐχαριστοῦμε ἀδιάκοπα μὲ ἀσίγητα στόματα καὶ νὰ ἀρέσομε στὸ Θεό, ποὺ ἔκτισε τὰ πάντα γιὰ τὸν ἄνθρωπο;

64. ΟΙ ΚΑΡΠΟΙ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Ἡ εὐγνωμοσύνη πρὸς τὸν Θεὸ καὶ ἡ χρηστὴ πολιτεία εἶναι ἀνθρώπου καρπός, ἀρεστὸς στὸ Θεό.

Οἱ καρποὶ τῆς γῆς δὲν ὡριμάζουν σὲ μία ὥρα, ἀλλὰ μὲ τὸν καιρό, μὲ βροχὲς καὶ ἐπιμέλεια. Κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο καὶ οἱ καρποὶ τῶν ἀνθρώπων λαμπρύνονται μὲ ἀσκητικὴ ζωὴ καὶ μελέτη, μὲ τὸ χρόνο καὶ τὴν καρτερία, μὲ ἐγκράτεια καὶ ὑπομονή.

Ἐὰν μ᾽ αὐτὰ φανεῖς κάποτε εὐλαβεῖς σὲ μερικοὺς (εὐσεβὴς καὶ θεοφοβούμενος), μὴν πιστεύεις στὸν ἑαυτό σου, ἐφ᾽ ὅσον εἶσαι ἀκόμα στὸ σῶμα καὶ μὴ θεωρεῖς ὅτι τίποτε δικό σου εἶναι ἀρεστὸ στὸ Θεό, γιατὶ πρέπει νὰ γνωρίζεις, ὅτι δὲν εἶναι εὔκολο στὸν ἄνθρωπο νὰ φυλάξῃ μέχρι τέλους τὸ ἀναμάρτητον.

65. Η ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Τίποτε στὸν ἄνθρωπο δὲν εἶναι πολυτιμότερο ἀπὸ τὸ λόγο (τὸ λογικό). Τόσο δυνατὸς εἶναι ὁ λόγος, ὥστε μὲ τὸ λόγο καὶ τὴν εὐχαριστία λατρεύαμε τὸν Θεό.

Ἐὰν μεταχειριζώμεθα ἄχρηστα ἢ δυσφημιστικὰ λόγια, καταδικάζουμε τὴν ψυχή μας. Συνεπῶς, τὸ νὰ μεταχειρίζεται κανεὶς αὐθαιρέτως λόγια ἢ ἔργα πονηρὰ καὶ ν᾽ ἀποδίδει σ᾽ ἄλλους ἢ στὴ φύση τοῦ τὴν αἰτία γιὰ ὅσα ἁμαρτάνει, αὐτὸ εἶναι ἔργον ἀναίσθητου ἄνθρωπου (ποὺ δὲν αἰσθάνεται ὅτι καταδικάζεται, παρ᾽ ὅλον ὅτι ἔχει τὸ λογικό).

66. ΑΥΤΕΞΟΥΣΙΟ ΚΑΙ ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΨΥΧΙΚΩΝ ΠΑΘΩΝ

Ἂν φροντίζομε νὰ θεραπεύομε τὰ πάθη τοῦ σώματος, γιατὶ ἀλλιῶς θὰ γίνουμε καταγέλαστοι στοὺς γνωστούς μας, πολὺ περισσότερο εἶναι ἀνάγκη νὰ τρέχουμε νὰ θεραπεύουμε τὰ πάθη τῆς ψυχῆς, γιατὶ μέλλουμε νὰ κριθοῦμε κατὰ πρόσωπον Θεοῦ, γιὰ νὰ μὴ βρεθοῦμε (ἐκεῖ) τιποτένιοι ἢ καταγέλαστοι.

Ἔχομε τὸ αὐτεξούσιο καὶ συνεπῶς, ὅταν ἐπιθυμοῦμε τὶς πονηρὲς πράξεις, μποροῦμε νὰ μὴν τὶς ἐπιδιώξουμε, ἀρκεῖ νὰ τὸ θελήσομε. Τὸ μποροῦμε καὶ στὴν ἐξουσία μας εἶναι νὰ ζήσομε ὅπως ἀρέσει στὸ Θεὸ καὶ κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ μᾶς ἀναγκάσει ποτέ, νὰ πράξομε ἄθελά μας κάτι τὸ πονηρό. Γιατί, ἔτσι ἀγωνιζόμενοι, θὰ γίνομαι ἄξιοι τοῦ Θεοῦ ἄνθρωποι καὶ θὰ ζοῦμε σὰν ἄγγελοι στὸν οὐρανό.

67. ΑΥΤΕΞΟΥΣΙΟ ΚΑΙ ΠΑΘΗ

Ἐὰν τὸ θέλεις γίνεσαι δοῦλος τῶν παθῶν, ἐὰν τὸ θέλεις μένεις ἐλεύθερος καὶ δὲν θὰ ὑποκύψεις στὰ πάθη, διότι ὁ Θεὸς σὲ ἔπλασε αὐτεξούσιο.

Ὅποιος (μὲ καλὴ χρήση τοῦ αὐτεξουσίου) νικᾶ τὰ πάθη τῆς σαρκός, στεφανώνεται μὲ τὴν ἀφθαρσία.

Ἐὰν βέβαια δὲν ἦταν τὰ πάθη, δὲν θὰ ἦσαν καὶ οἱ ἀρετές, οὔτε καὶ στέφανοι, ποὺ δωρίζονται ἀπὸ τὸ Θεὸ στοὺς ἀνθρώπους ποὺ εἶναι ἄξιοι (στεφάνου).

68. Η ΨΥΧΙΚΗ ΤΥΦΛΩΣΗ

Ὅσοι δὲν βλέπουν (ὅτι αὐτὸ εἶναι) τὸ (ἀληθινό) συμφέρον τους, ἂν καὶ γνωρίζουν τὸ ἀγαθό, εἶναι ψυχικὰ τυφλοὶ καὶ ἔχει γίνει τελείως ἀναίσθητη μέσα τοὺς ἡ διάκριση (μεταξὺ καλοῦ καὶ κακοῦ).

Ὥστε δὲν πρέπει νὰ προσέχομε τὴ νοοτροπία τους κι αὐτὸ γιὰ νὰ μὴν περιπέσομε κατ᾽ ἀνάγκην κι ἐμεῖς, ἀπρονόητα, στὰ ἴδια, σὰν τυφλοὶ (γιὰ νὰ μὴ στραβωθοῦμε

ψυχικά).

69. Η ΟΡΓΗ ΓΙ᾽ ΑΥΤΟΥΣ ΠΟΥ ΣΦΑΛΛΟΥΝ

Δὲν πρέπει νὰ ὀργιζώμεθα μὲ αὐτοὺς ποὺ ἁμαρτάνουν, ἔστω κι ἂν ὅσα πράττουν εἶναι ἐγκλήματα ἄξια τιμωρίας. Ἀλλὰ ὀφείλομε γιὰ λόγους δικαιοσύνης κυρίως, νὰ κάνομε τοὺς φταῖχτες νὰ μετανοήσουν καὶ νὰ τιμωρηθοῦν ἐὰν πρέπει, εἴτε βάζοντας μονάχοι τους τὴν τιμωρία εἴτε μέσῳ ἄλλων. Ὅμως νὰ ὀργιζώμεθα ἢ νὰ θυμώνουμε δὲν εἶναι ἀνάγκη. Διότι ἡ ὀργὴ ὁδηγεῖ σὲ πράξεις τιμωρίας ἀπὸ πάθος μόνον καὶ ὄχι μὲ (ὀρθή) κρίσιν καὶ κατὰ τὸ δίκαιο.

Ἀλλὰ οὔτε κι᾽ αὐτοὺς ποὺ ἐλεοῦν παρὰ τὸ πρέπον πρέπει νὰ τοὺς παραδεχώμεθα.

Γι᾽ αὐτό, τοῦτο τὸ καλὸ καὶ γιὰ τὸ δίκαιον, πρέπει νὰ τιμωροῦνται οἱ πονηροὶ καὶ ὄχι ἀπὸ τὸ ἔμφυτο μέσα μας πάθος τῆς ὀργῆς.

70. Η ΨΥΧΗ ΜΟΝΗ ΕΙΝΑΙ ΠΛΟΥΤΟΣ

Μόνα τὰ ἀποκτήματα τῆς ψυχῆς εἶναι ἀσφαλῆ καὶ ἀπαραβίαστα· καὶ εἶναι αὐτά, ἡ ἐνάρετη καὶ ἀρεστὴ στὸ Θεὸ διαγωγή, καθὼς καὶ ἡ γνώση καὶ ἡ πράξη τῶν ἀγαθῶν ἔργων.

Διότι ὁ πλοῦτος εἶναι τυφλὸς ὁδηγὸς καὶ σύμβουλος ἀνόητος καὶ καταστρέφει τὴν «ἀναίσθητον» ψυχήν, σ᾽ αὐτὸν ποὺ κάνει κακὴ καὶ μαλθακὴ χρήση τοῦ πλούτου.

71. Ο ΠΛΟΥΤΟΣ ΕΙΝΑΙ ΦΘΑΡΤΟΣ

Πρέπει οἱ ἄνθρωποι ἢ νὰ μὴν ἀποκτοῦν τίποτα περισσὸ ἢ ἐφ᾽ ὅσον ἔχουν πρέπει νὰ γνωρίζουν μὲ πάσαν βεβαιότητα ὅτι ὅλα τὰ βιοτικὰ εἶναι ἐκ φύσεως φθαρτὰ καὶ χάνονται εὔκολα ἢ εἶναι γιὰ πέταμα καὶ σπάζουν. Συνεπῶς ὀφείλουν οἱ ἄνθρωποι (ποὺ τάχουν περισσά) νὰ μὴν ἀδιαφοροῦν πρὸς τὰ γεγονότα αὐτὰ (πρὸς τὴν πραγματικότητα αὐτήν).

72. ΥΠΟΜΟΝΗ ΣΤΟΥΣ ΣΩΜΑΤΙΚΟΥΣ ΠΟΝΟΥΣ

Γνωρίζετε ὅτι οἱ σωματικοὶ πόνοι εἶναι φυσικὴ ἰδιότητα τοῦ σώματος, ποὺ εἶναι φθαρτὸ καὶ ὑλικό.

Πρέπει λοιπόν, ἡ καταρτισμένη ψυχὴ νὰ προβάλλει στὰ σωματικὰ πάθη εὐχαρίστως καρτερία καὶ ὑπομονὴ καὶ νὰ μὴν κατηγορεῖ τὸ Θεό, ὅτι ἔκαμε τὸ σῶμα (νὰ πονᾶ).

73. ΑΘΛΗΣΗ ΠΡΟΣ ΣΩΤΗΡΙΑ

Αὐτοὶ ποὺ ἀγωνίζονται στοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγώνας, δὲν στεφανώνονται ἐπειδὴ νίκησαν τὸν ἕναν ἢ τὸν ἄλλον ἢ καὶ ἕναν τρίτον, ἀλλ᾽ ὅταν νικήσουν ὅλους ὅσοι ἀγωνισθοῦν μαζί τους.

Ἔτσι λοιπὸν καὶ καθένας ποὺ θέλει νὰ στεφανωθεῖ ἀπὸ τὸν Θεό, πρέπει νὰ γυμνάζει τὴν ψυχὴ τοῦ στὸ νὰ γίνει σώφρων (συνετὸς καὶ φρόνιμος) πνευματικὸς ἀθλητής. Ὄχι μόνον σχετικὰ μὲ τὰ σωματικά, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὰ οἰκονομικὰ κέρδη, ὅπως τὶς ἁρπαγὲς καὶ τὸ φθόνο, τὶς τροφές, τὶς κενοδοξίες, τὶς ὕβρις καὶ τὰ φονικὰ καὶ ὅσα ἄλλα τέτοια (πάθη) ὑπάρχουν.

74. Ο ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΧΡΗΣΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

Νὰ μὴν ἐπιδιώξομε τὴ χρηστὴ καὶ θεοφιλῆ πολιτεία γιὰ τὸν ἀνθρώπινο ἔπαινο, ἀλλὰ γιὰ τὴν σωτηρία τῆς ψυχῆς νὰ προτιμήσομε τὴν ἐνάρετη ζωή. Διότι ὁ θάνατος κάθε μέρα εἶναι μπροστὰ στὰ μάτια μας καὶ τὸν βλέπουμε. Τὰ ἀνθρώπινα ἄλλωστε εἶναι ἄδηλα.

75. Η ΠΡΩΤΗ ΑΡΕΤΗ ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΠΑΘΟΣ

Στὴν ἐξουσία μας εἶναι νὰ ζήσομε μὲ σωφροσύνη (δηλαδὴ μὲ σύνεση καὶ μὲ καθαρὸν τὸ νοῦ). Τὸ νὰ πλουτίσομε δὲν εἶναι στὴν ἐξουσία μας.

Τί ἀπὸ τὰ δυὸ λοιπὸν νὰ κάνομε; Πρέπει νὰ καταδικάσομε τὴν ψυχή μας ἀπὸ μία ὀλιγοχρόνια φαντασία πλούτου, τὴν ὁποία δὲν ἔχομε ἐξουσία νὰ τὴν ἀποκτήσομε;

(Ἀσφαλῶς ὄχι). Ἀλλὰ (τότε, ἐπιτρέπεται ἔστω) νὰ ἐπιθυμοῦμε (ἁπλῶς) τὸν πλοῦτο;

- Ὦ! Πόσον ἀνόητα τρέχομε (τρέχει τὸ μυαλό μας), γιατὶ ἀγνοοῦμε ὅτι μπροστὰ ἀπὸ κάθε ἀρετὴ προηγεῖται ἡ ταπεινοφροσύνη, ὅπως καὶ σὲ ὅλα τὰ πάθη προηγεῖται ἡ γαστριμαργία (λαιμαργία, ἀχορτασιά) καὶ ἡ ἐπιθυμία τῶν βιοτικῶν (σαρκικῶν ἢ ὑλικῶν ἢ κοσμικῶν πραγμάτων).

76. ΟΙ ΣΩΜΑΤΙΚΟΙ ΚΟΠΟΙ ΟΠΛΑ ΑΡΕΤΗΣ

Πρέπει νὰ ἐνθυμοῦνται ἀδιάκοπα, οἱ μυαλωμένοι ἄνθρωποι, ὅτι ἐὰν ἀνεχόμαστε στὴ ζωή μας μικροὺς καὶ ὀλιγοχρόνιους κόπους, θὰ ἀπολαύσομε μετὰ θάνατον μεγίστη ἡδονὴ καὶ αἰώνια τροφὴ (πνευματικὴ ἀπόλαυση), ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι.

Ὥστε αὐτὸς ποὺ παλεύει μὲ τὰ πάθη καὶ θέλει νὰ στεφανωθεῖ ἀπὸ τὸ Θεό, ἐὰν πέσει

(νικηθεῖ), νὰ μὴ μικροψυχήσῃ (νὰ μὴν τὰ χάσῃ) καὶ μείνει πεσμένος σὲ ἀπελπισία (γιὰ τὴ σωτηρία του). Ἀλλά, ἀφοῦ σηκωθεῖ, πάλιν νὰ παλέψει καὶ νὰ φροντίσει (νὰ νικήσῃ ὥστε) νὰ στεφανωθεῖ (βραβευθεῖ). Μέχρις ἐσχάτης ἀναπνοῆς διαρκῶς νὰ σηκώνεται ἀπὸ τὴν πτώση ποὺ θὰ τοῦ συμβεῖ. Διότι οἱ σωματικοὶ κόποι εἶναι ὅπλα (γιὰ ἐπιδίωξη) τῶν ἀρετῶν καὶ γίνονται ἔτσι σωτήριοί της ψυχῆς.

77. ΝΕΚΡΩΣΗ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΒΙΩΤΙΚΑ

Οἱ βιοτικὲς περιστάσεις δημιουργοῦν τοὺς ἄνδρες καὶ τοὺς ἀθλητές, τοὺς ἄξιους νὰ στεφανωθοῦν ἀπὸ τὸ Θεό. Πρέπει λοιπόν, μὲ τὴ ζωή τους νὰ νεκρώσουν τὰ μέλη τοῦ σώματος γιὰ ὅλα τὰ βιοτικά. Διότι ὁ νεκρὸς οὐδέποτε θὰ φροντίσει γιὰ κάτι βιοτικό.

78. ΑΤΡΟΜΗΤΗ Η ΑΓΩΝΙΖΟΜΕΝΗ ΨΥΧΗ

Δὲν πρέπει ἡ λογικὴ καὶ ἀγωνιζόμενη ψυχὴ νὰ ζαρώνει μὲ τὸ πρῶτο καὶ νὰ δειλιάζει μπροστὰ στὰ πάθη ποὺ τὴ βρίσκουν, γιὰ νὰ μὴ γίνει καταγέλαστη ἀπὸ δειλία. Διότι ὅταν ἡ ψυχὴ ταράζεται ἀπὸ τὶς ἰδιωτικὲς φαντασίες, (τὰ χάνει καὶ) ξεφεύγει ἀπὸ τὴν πρέπουσα συμπεριφορά.

Στὸ δρόμο πρὸς τὰ αἰώνια ἀγαθὰ πᾶνε μπροστά, ὡς γνωστόν, οἱ ψυχικὲς ἀρετές, ἐνῷ αἰτίες τῶν κολάσεων (πνευματικῶν καὶ δικαίων τιμωριῶν) εἶναι οἱ αὐθαίρετες κακίες τῶν ἀνθρώπων.

79. ΟΙ 5 ΑΙΣΘΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΑ 4 ΠΑΘΗ ΝΙΚΩΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗ ΦΡΟΝΗΣΗ

Ὁ λογικὸς (πνευματικός) ἄνθρωπος πολεμεῖται ἀπὸ τὶς ὑπάρχουσες σ᾽ αὐτὸν λογικὲς αἰσθήσεις μὲ τὰ πάθη τῆς ψυχῆς.

Καὶ εἶναι οἱ αἰσθήσεις τοῦ σώματος πέντε: Ὅραση, ὄσφρηση, ἀκοή, γεύση καὶ ἁφή. διὰ μέσου τῶν πέντε αὐτῶν αἰσθήσεων, ὑποκύπτοντας στὰ τέσσερα δικά της πάθη ἡ ἄθλια ψυχὴ αἰχμαλωτίζεται ἀπ᾽ αὐτά. Τὰ τέσσαρα πάθη τῆς ψυχῆς εἶναι κενοδοξία, χαρά, θυμὸς καὶ δειλία.

Ὅταν ὅμως μὲ φρόνηση καὶ μὲ ἐπιλογισμὸ (σκέψη -διαλογισμό), στρατηγώντας καλὰ ὁ ἄνθρωπος, κυριαρχήσει καὶ νικήσει τὰ πάθη, (τότε) δὲν πολεμεῖται πλέον, ἀλλὰ εἰρηνεύει ψυχικὰ καὶ στεφανώνεται νικητὴς ἀπὸ τὸν Θεό.

80. Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΚΑΛΑ ΕΡΓΑ - ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΠΑΝΔΟΧΕΙΟΥ

Ἀπ᾽ αὐτοὺς ποὺ μένουν στὰ πανδοχεῖα, μερικοὶ παίρνουν κρεβάτια. Ἄλλοι ὅμως, ποὺ δὲν ἔχουν κρεβάτι ἀλλὰ κοιμοῦνται χάμω στὸ ἔδαφος, παρ᾽ ὅλον τοῦτο ροχαλίζουν ὅπως ἀκριβῶς αὐτοὶ ποὺ κοιμοῦνται στὰ κρεβάτια. Κι᾽ ἀφοῦ θὰ περιμένουν νὰ περάσει τὸ σκοτάδι τῆς νύχτας, ἀφήνουν τὰ κρεβάτια τοῦ πανδοχείου ἀπὸ τὰ χαράματα καὶ βγαίνουν ὅλοι μαζί, βαστάζοντας μόνον τὰ δικά τους πράγματα.

Κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο καὶ ὅλοι ὅσοι ἔρχονται στὴ ζωὴ καὶ ὅσοι ἔζησαν μέτρια καὶ ὅσοι ἔζησαν μὲ δόξα καὶ πλοῦτο, φεύγουν ἀπὸ τὴ ζωὴ ἀκριβῶς σὰν ἀπὸ πανδοχεῖο, χωρὶς νὰ παίρνουν μαζί τους τίποτε ἀπὸ τὴν μαλθακότητα τοῦ βίου καὶ τὸν πλοῦτο, παρὰ μόνον τὰ δικά τους ἔργα, ἢ καλὰ ἢ κακά, αὐτὰ ποὺ ἔπραξαν στὴν ζωὴ τοὺς οἱ ἴδιοι.

81. ΑΣΚΗΣΗ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΜΕ ΠΡΑΟΤΗΤΑ

Ὅταν κατέχεις ἀνώτερη ἐξουσία (εἶσαι ἄρχοντας ἢ διοικητής), νὰ μὴν ἀπειλήσεις μὲ θάνατο, ποτὲ καθέναν τόσο πρόχειρα, ξέροντας ὅτι ἐκ φύσεως καὶ σὺ ὑπόκεισαι στὸ θάνατο καὶ ὅτι ἡ ψυχὴ σὰν τελευταῖο χιτώνα ξεντύνεται τὸ σῶμα.

Γνωρίζοντας αὐτὸ καλά, ἐξάσκησε (τὴν ἐξουσία μέ) πραότητα καὶ κάνοντας καλὸ νὰ εὐχαριστεῖς διὰ παντὸς τὸν Θεό. Διότι ἐκεῖνος ποὺ δὲν συμπονᾶ (τοὺς ἄλλους συνανθρώπους του) δὲν ἔχει ἀρετὴ μέσα του.

82. Ο ΘΑΝΑΤΟΣ

Νὰ διαφύγῃ κανεὶς τὸ θάνατο εἶναι ἀδύνατο καὶ ἀναπόφευκτο.

Γνωρίζοντάς το αὐτὸ οἱ ἀληθινὰ λογικοὶ ἄνθρωποι καὶ γυμνασμένοι στὶς ἀρετὲς καὶ στὸν θεοφιλῆ λογισμό, δέχονται τὸ θάνατο χωρὶς στεναγμοὺς καὶ φόβο καὶ πένθος, γιατὶ θυμοῦνται ὅτι ὁ θάνατος εἶναι ἀπαραίτητος καὶ (συνεπάγεται) τὴν ἀπαλλαγὴ ἀπὸ ὅλα τὰ κακὰ τῆς ζωῆς.

83. ΝΑ ΛΥΠΟΥΜΑΣΤΕ ΤΟΥΣ ΑΔΙΑΦΟΡΟΥΣ

Αὐτοὺς ποὺ λησμονοῦν τὴ χρηστὴ καὶ ἀρεστὴ στὸ Θεὸ πολιτεία καὶ δὲν παραδέχονται τὰ ὀρθὰ καὶ θεοφιλῆ δόγματα, δὲν χρειάζεται νὰ τοὺς μισοῦμε, ἀλλὰ μᾶλλον νὰ τοὺς ἐλεοῦμε σὰν ἀνάπηρους ὡς πρὸς τὴ διάκριση καὶ τυφλοὺς ὡς πρὸς τὴν καρδιὰ καὶ τὴ διάνοια. Διότι ἐφ᾽ ὅσον δέχθηκαν τὸ κακὸ γιὰ καλό, χάνονται ἀπὸ τὴν ἀγνοία καὶ δὲν γνωρίζουν τὸ Θεὸ οἱ τρισάθλιοι καὶ ἀνόητοι ψυχικά.

84. ΟΙ ΠΟΛΛΟΙ ΔΕΝ ΚΑΤΑΝΟΟΥΝ ΤΗΝ ΕΥΣΕΒΕΙΑ

Ἀπόφευγε νὰ μιλεῖς στοὺς πολλοὺς τὰ λόγια περὶ εὐσεβείας καὶ καλῆς ζωῆς. Δὲν τὸ

λέγω ἀπὸ φθόνο, ἀλλὰ νομίζω ὅτι θὰ θεωρηθεῖς ἀπὸ τοὺς ἀσυλλόγιστους ὡς καταγέλαστος. Διότι τὸ ὅμοιο μὲ τὸ ὅμοιο χαίρει καὶ τὰ λόγια αὐτὰ ἔχουν λίγους ἀκροατές, ἴσως δὲ καὶ πολὺ σπάνιους. Καλλίτερα εἶναι νὰ μὴν μιλεῖς, μήπως (οἱ λόγοι σου) δὲν φέρουν ἐκεῖνο (τὸ ἀποτέλεσμα) ποὺ θέλει ὁ Θεὸς πρὸς σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου.

85. ΨΥΧΗ ΚΑΙ ΣΩΜΑ

Ἡ ψυχὴ συμπάσχει μὲ τὸ σῶμα (ὅταν πονᾶ), ἀλλὰ τὸ σῶμα δὲν συμπάσχει μὲ τὴν ψυχή. Ὅπως παραδείγματος χάριν, ὅταν κόβεται τὸ σῶμα, συμπάσχει καὶ ἡ ψυχὴ καὶ πάλιν, ὅταν τὸ σῶμα εἶναι εὔρωστο καὶ ὑγιαίνει, τὰ πάθη τῆς ψυχῆς εὐχαριστοῦνται μαζί του. Ἐνῷ ὅταν ἡ ψυχὴ σκέπτεται, δὲν σκέπτεται καθόλου καὶ τὸ σῶμα, ἀλλὰ μένει ἀφημένο στὸν ἑαυτό του.

Διότι ἡ διανόησις εἶναι πάθος τῆς ψυχῆς, ὅπως ἀκριβῶς καὶ ἡ ἄγνοια καὶ ἡ ὑπερηφάνεια καὶ ἡ ἀπιστία καὶ ἡ πλεονεξία καὶ τὸ μίσος καὶ ὁ φθόνος καὶ ἡ ὀργὴ καὶ ἡ ὀλιγωρία καὶ ἡ κενοδοξία καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ διχόνοια καὶ ἡ αἴσθησις τοῦ ἀγαθοῦ. Διότι ὅλα αὐτὰ ἐνεργοῦνται διὰ τῆς ψυχῆς.

86. ΚΑΤΑΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΑΥΤΟΚΡΙΤΙΚΗ

Ἐφ᾽ ὅσον ἐννοεῖς τὰ περὶ Θεοῦ, νὰ εἶσαι εὐσεβής, χωρὶς φθόνο, ἀγαθός, σώφρων, πράος, χαριστικὸς κατὰ δύναμιν, κοινωνικός, ἀφιλόνεικος καὶ τὰ ὅμοια. Διότι αὐτὸ εἶναι τὸ ἀπαραβίαστο ἀπόκτημα τῆς ψυχῆς, νὰ ἀρέσει στὸ Θεὸ μὲ τέτοιες πράξεις καὶ μὲ τὸ νὰ μὴν κρίνει κανέναν καὶ νὰ λέει γιὰ κανέναν, ὅτι ὁ δείνα εἶναι κακὸς καὶ ἁμάρτησε. Ἀλλὰ καλλίτερο εἶναι νὰ συζητᾶμε τὰ δικά μας κακά, καὶ νὰ ἐρευνᾶμε μέσα μας τὴ δική μας πολιτεία, ἐὰν εἶναι ἀρεστὴ στὸ Θεό. Διότι, τί μας μέλει ἐμᾶς, ἐὰν ἄλλος εἶναι πονηρός;

87. ΣΗΜΑΔΙ ΣΩΖΟΜΕΝΗΣ ΨΥΧΗΣ

Ὁ ἀληθινὸς ἄνθρωπος ἐπιδιώκει νὰ εἶναι εὐσεβής. Εὐσεβὴς δὲ εἶναι ἐκεῖνος ποὺ δὲν ἐπιθυμεῖ τὰ ξένα (πράγματα). Ξένα πρὸς τὸν ἄνθρωπο εἶναι ὅλα τὰ κτιστά.

Ὅλα λοιπὸν (αὐτά) τὰ καταφρονεῖ, γιατὶ αὐτὸς εἶναι εἰκόνα τοῦ Θεοῦ. Εἰκόνα τοῦ Θεοῦ γίνεται ὁ ἄνθρωπος, ὅταν πολιτεύεται ὀρθὰ καὶ εὐάρεστα στὸ Θεό. Ἄλλωστε κι᾽ αὐτὸ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνει, ἐὰν δὲν παρατήσει ὁ ἄνθρωπος τὰ βιοτικά. Ἐκεῖνος μάλιστα ποὺ ἔχει νοῦν θεοφιλῆ γνωρίζει ὅτι κάθε ψυχικὴ ὠφέλεια καὶ κάθε εὐλάβεια προέρχεται ἀπ᾽ αὐτὸ (ἀπὸ τὴν ψυχικὴ ἀνάταση ὑπεράνω τῶν βιοτικῶν).

(Ἐπίσης) ὁ θεοφιλὴς ἄνθρωπος, δὲν κατηγορεῖ κανέναν ἄλλον γιὰ ὅσα αὐτὸς

ἁμαρτάνει κι᾽ αὐτὸ εἶναι σημάδι ψυχῆς ποὺ θέλει νὰ σωθεῖ.

88. Ο ΥΛΙΚΟΣ ΠΛΟΥΤΟΣ

Ὅσοι ἐπιδιώκουν τὴν πρόσκαιρη ἀπόκτηση ὑλικοῦ πλούτου μὲ βίαια μέσα καὶ ἀγαποῦν μὲ ὄρεξη τὰ ἔργα τῆς κακίας, ἐνῷ ἀγνοοῦν τὸν θάνατο καὶ τὴν ἀπώλεια τῆς ψυχῆς τους καὶ δὲν ἔχουν στόχο, οἱ ἄθλιοι, τὸ (πνευματικό) συμφέρον τους, δὲν ἀναλογίζονται τί πάσχουν ἀπὸ τὴν κακία οἱ ἄνθρωποι μετὰ θάνατον.

89. Ο ΘΕΟΣ ΑΝΑΙΤΙΟΣ ΤΗΣ ΚΑΚΙΑΣ

Ἡ κακία εἶναι πάθος τῆς ὕλης (ὑλικό). Ὁ Θεὸς δὲν εἶναι αἴτιος τῆς κακίας, ἀλλά, τὴν γνώση καὶ τὴν ἐπιστήμη καὶ τὴν ἱκανότητα νὰ διακρίνουν τὸ ἀγαθὸ καὶ τὸ κακό, καθὼς καὶ τὸ αὐτεξούσιον, τὰ ἔδωσε μὲ τὸ παραπάνω στοὺς ἀνθρώπους.

Ἐκείνα ποὺ γεννοῦν τὰ πάθη τῆς κακίας, εἶναι ἡ ἀμέλεια καὶ ἡ ὀκνηρία τῶν ἀνθρώπων· διότι ὁ Θεὸς εἶναι καθ᾽ ὁλοκληρίαν ἀναίτιος.

Ἐξ ἄλλου οἱ δαίμονες ἔγιναν πονηροὶ μὲ δική τους προαίρεση γνώμης (ἐκλογή), ὅπως ἀκριβῶς καὶ οἱ περισσότεροι τῶν ἀνθρώπων.

90. ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΟΥ ΕΥΣΕΒΟΥΣ

Ὅποιος συζεῖ μὲ τὴν εὐσέβεια, δὲν ἐπιτρέπει στὴν κακία νὰ εἰσχωρήσει κρυφὰ μέσα στὴν ψυχή, κι᾽ ὅταν ἀπουσιάζει ἡ κακία δὲν ὑπάρχει οὔτε κίνδυνος, οὔτε βλάβη στὴν ψυχή.

Τοὺς εὐσεβεῖς, οὔτε ὁ ἀπαίσιος δαίμων, οὔτε τὸ πεπρωμένο τοὺς κυριαρχεῖ. Διότι ὁ Θεὸς τοὺς γλιτώνει ἀπὸ τὰ κακὰ καὶ ἀβλαβεῖς φυλασσόμενοι ζοῦν ἰσόθεοι (ζοῦν θεϊκὴ ζωή).

Κι᾽ ἂν κανεὶς ἐπαινέσει ἕναν τέτοιον ἄνθρωπο, (αὐτὸς δὲν δέχεται τὸν ἔπαινο καί) περιγελάει μέσα τοῦ ἐκείνους ποὺ τὸν ἐπαινοῦν. Ἐὰν πάλι τὸν κατηγορήσει κανείς, δὲν ἀπολογεῖται πρὸς τοὺς ὑβριστές του, οὔτε βεβαίως ἀγανακτεῖ πρὸς τὰ λεγόμενα ἐναντίον του.

91. ΠΩΣ ΝΑ ΑΠΟΦΥΓΟΜΕ ΤΟ ΚΑΚΟ

Τὸ κακὸ παρακολουθεῖ τὴ φύση, ὅπως τὸ δηλητήριο τὸ χάλκωμα καὶ ἡ λέρα (ἡ βρομιά) τὸ σῶμα. Ἀλλὰ οὔτε τὸ δηλητήριο (τὴν σκουριά) τὸ ἔκαμε ὁ χαλκωματᾶς, οὔτε τὴ λέρα οἱ γονεῖς (ποὺ τὸ γέννησαν). Ἔτσι οὔτε ὁ Θεὸς ἔκαμε τὴν κακία, ἀλλ᾽ ἔχει

δώσει καὶ γνώση καὶ διάκριση στὸν ἄνθρωπο, γιὰ ν᾽ ἀποφεύγει τὸ κακόν, ξέροντας ὅτι βλάπτεται ἀπ᾽ αὐτὸ καὶ τιμωρεῖται.

Πρόσεχε λοιπὸν καλά, μήπως, βλέποντας κανέναν ν᾽ ἀπολαμβάνει ἐξουσία καὶ πλοῦτο, τὸν καλοτυχίσεις, διότι σοῦ φάνταξε τὰ μυαλὰ ὁ δαίμονας. Ἀλλὰ νὰ φέρνεις ἀμέσως τὸ θάνατο μπρὸς στὰ μάτια σου καὶ νὰ μὴν ἐπιθυμεῖς ποτὲ κανένα κακὸ ἢ βιοτικό.

92. ΖΩΗ - ΑΘΑΝΑΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

Ὁ Θεός μας, τὴν ἀθανασία τὴ χάρισε στὰ οὐράνια (πνευματικά). Τὰ ἐπίγεια τὰ ἔκαμε εὐμετάβλητα. Στὸ σύμπαν δώρισε ζωὴ καὶ κίνηση. Ὅλα αὐτὰ γιὰ τὸν ἄνθρωπο.

Ἂς μὴ σὲ συναρπάζει λοιπὸν ἡ βιοτικὴ φαντασία τοῦ δαίμονος, ποὺ ὑποβάλλει τὶς πονηρὲς ἐνθυμήσεις στὴν ψυχή, ἄλλα νὰ θυμᾶσαι ἀμέσως τὰ οὐράνια ἀγαθὰ καὶ νὰ λὲς στὸν ἑαυτό σου: Ἐὰν θέλω, ἀπὸ μένα ἐξαρτᾶται νὰ νικήσω καὶ σ᾽ αὐτὸν τὸν ἀγώνα τοῦ πάθους. Δὲν θὰ νικήσω ὅμως ἐὰν θέλω νὰ ἱκανοποιήσω τὴ δική μου ὄρεξη.

Αὐτὸν λοιπὸν τὸν ἀγώνα κάνε, ὁ ὁποῖος μπορεῖ νὰ σῴζῃ τὴν ψυχή σου.

93. ΖΩΗ ΚΑΙ ΘΑΝΑΤΟΣ

Ζωὴ εἶναι ἡ ἕνωσις καὶ συνάφεια τοῦ νοῦ καὶ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος. Ὁ θάνατος πάλιν εἶναι, ὄχι ἀπώλεια (χάσιμο - ἐξαφάνισις) αὐτῶν (τῶν τριῶν) ποὺ ἑνώθηκαν, ἀλλὰ ἡ διάλυσις τῆς γνώσεως αὐτῶν.

94. ΕΡΓΑ ΘΕΟΦΙΛΟΥΣ ΝΟΥ

Ὁ νοῦς (ἡ φρόνησις) δὲν εἶναι ψυχή, ἀλλὰ δῶρο Θεοῦ, ποὺ σῴζει τὴν ψυχή. καὶ προτρέχει καὶ συμβουλεύει τὴν ψυχὴ ὁ νοῦς αὐτός, ποὺ εἶναι ἀρεστὸς στὸν Θεό:

- Νὰ καταφρονήσῃ τὰ πρόσκαιρα καὶ ὑλικὰ καὶ φθαρτά,
- Νὰ ἐρωτευθῇ τὰ αἰώνια καὶ ἄφθαρτα καὶ ἄϋλα ἀγαθά, καὶ
- Νὰ περιπατεῖ σωματικὰ ὡς ἄνθρωπος, κατανοώντας καὶ θεωρώντας νοερὰ ὅλα τὰ οὐράνια καὶ τὰ ἀφορῶντα τὸν Θεὸ (ζητήματα).

Ἔτσι ὁ θεοφιλὴς νοῦς γίνεται εὐεργέτης καὶ σωτηρία τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς.

95. ΛΥΠΗ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ, ΣΩΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

Ὅταν ἡ ψυχὴ ἀφομοιωθεῖ καὶ ὑποταχθεῖ στὸ σῶμα, εὐθὺς σκοτίζεται ἀπὸ τὴ λύπη καὶ

τὴν ἡδονὴ καὶ χάνεται, διότι καὶ ἡ λύπη καὶ ἡ ἡδονὴ εἶναι ἀκριβῶς σὰν χυμοὶ τοῦ σώματος.

Ἀλλὰ ὁ θεοφιλὴς νοῦς, πράττοντας τὰ ἀντίθετα, λυπεῖ τὸ σῶμα καὶ σῴζει τὴν ψυχή, σὰν γιατρὸς ποὺ κόβει ἢ καίει τὰ σώματα.

96. ΨΥΧΗ ΧΩΡΙΣ ΧΑΛΙΝΑΡΙ

Ὅσες ψυχὲς δὲν πλοηγοῦνται ἀπὸ τὸ λογικὸ καὶ δὲν κυβερνῶνται ἀπὸ τὸ νοῦ, γιὰ νὰ καταπνίγουν καὶ νὰ κυριαρχοῦν καὶ νὰ κυβερνοῦν τὰ πάθη (συναισθήματα), δηλαδὴ τὴ λύπη καὶ τὴν ἡδονή, αὐτὲς οἱ ψυχὲς χάνονται ὅπως τὰ ἄλογα ζῷα, διότι παρασύρεται τὸ λογικὸ ἀπὸ τὰ πάθη, ὅπως ὁ ἁμαξηλάτης ποὺ νικήθηκε ἀπὸ τὰ ἄλογά του.

97. Η ΑΣΘΕΝΕΙΑ ΤΗΣ ΑΓΝΩΣΙΑΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Μεγίστη ἀρρώστια τῆς ψυχῆς καὶ καταστροφὴ καὶ χαμός, εἶναι νὰ μὴ γνωρίζει κανεὶς τὸν Θεό, ὁ ὁποῖος τὰ πάντα ἔφτιασε γιὰ τὸν ἄνθρωπο καὶ τοῦ δώρισε τὸ νοῦ καὶ τὸ λογικό, μὲ τὰ ὁποῖα πετώντας πρὸς τὰ ἄνω, ἑνώνεται μὲ τὸ Θεό, καταλαβαίνοντας καὶ δοξάζοντας τὸν Θεό.

98. Ο ΘΕΟΣ ΔΟΞΑΖΕΤΑΙ ΑΠΟ ΟΣΟΥΣ ΕΡΓΑΖΟΝΤΑΙ ΤΟ ΑΓΑΘΟ

Ἡ ψυχὴ εἶναι στὸ σῶμα, στὴν ψυχὴ εἶναι ὁ νοῦς καὶ στὸ νοῦ εἶναι ὁ λόγος.

(Ὅταν) μὲ αὐτὰ γίνεται ἀντιληπτὸς καὶ δοξάζεται ὁ Θεός, ἀθανατίζει τὴν ψυχή, δωρίζοντας τῆς ἀφθαρσία καὶ αἰώνια πνευματικὴ ἀπόλαυση, γιατὶ ὁ Θεὸς χάρισε σ᾽ ὅλα τὰ ποιήματα, τὴν ὕπαρξη ἀπὸ μόνη τὴν ἀγαθότητά (Του).

99. ΤΟ ΑΥΤΕΞΟΥΣΙΟ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΜΕΣΟΝ ΣΩΤΗΡΙΑΣ

Ὁ Θεὸς ποὺ ἔκαμε τὸν ἄνθρωπο νὰ ἐξουσιάζῃ ὁ ἴδιος τὶς σκέψεις καὶ ἀποφάσεις του (αὐτεξούσιον), ἐπειδὴ (ὁ Θεός) δὲν φθονεῖ, ἀλλὰ εἶναι ἀγαθὸς (καλός), ἔδωκε στὸν ἄνθρωπο καὶ τὴ δύναμη, ἂν θέλῃ, νὰ γίνῃ ἀρεστὸς στὸ Θεό.

Ἀρεστὸς γίνεται ὁ ἄνθρωπος στὸ Θεό, ὅταν δὲν ἔχει μέσα του κακία.

Καὶ ἐὰν οἱ ἄνθρωποι ἐπαινοῦν τὰ καλὰ ἔργα καὶ τὶς ἀρετὲς μιᾶς ψυχῆς δικαίας καὶ ἀγαπητῆς στὸ Θεὸ (θεοφιλοῦς) καὶ κατηγοροῦν τὰ κακὰ καὶ αἰσχρὰ ἔργα, πολὺ περισσότερο ὁ Θεὸς (ἐπαινεῖ καὶ βραβεύει τὰ καλὰ καὶ τιμωρεῖ τὰ κακὰ ἔργα), γιατὶ

θέλει ὅλοι οἱ ἄνθρωποι νὰ σωθοῦν.

100. ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΤΩΝ ΚΑΛΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΑΚΩΝ

Ὁ ἄνθρωπος, ὅτι καλὸ καὶ ἀγαθὸ ἔργο ἔχει καὶ πράττει, εἶναι ἀπὸ τὸν Θεό, (ὁ ὁποῖος εἶναι πηγὴ τοῦ ἀγαθοῦ), γι᾽ αὐτὸ καὶ ἔκαμε τὸν ἄνθρωπο (νὰ εἶναι κι᾽ αὐτὸς ἀγαθός).

Ὁ ἄνθρωπος, ὅτι κακὸ ἔργο κάνει, εἶναι δικό του εὕρημα καὶ πηγάζει ἀπὸ τὴν κακία ποὺ καλλιέργησε μέσα του καὶ ἀπὸ τὶς (κακές) ἐπιθυμίες (μὲ τὶς ὁποῖες) ἔχασε τὴν αἴσθηση τοῦ καλοῦ.

101. Η ΑΛΟΓΗ ΨΥΧΗ ΓΙΝΕΤΑΙ ΔΟΥΛΗ ΣΤΟ ΣΩΜΑ

Ἡ ψυχή, τῆς ὁποίας τὸ λογικὸ (ἡ ὀρθὴ σκέψις) νικήθηκε καὶ παρεσύρθη (ἀπὸ τὶς ἡδονές), ἐνῷ εἶναι ἀθάνατη καὶ (πρέπει νὰ εἶναι) κυρία τοῦ σώματος, γίνεται δούλη στὸ σῶμα της μὲ τὶς ἡδονές, χωρὶς νὰ καταλαβαίνει ὅτι ἡ καλοπέραση καὶ ἡ πολλὴ φροντίδα τοῦ σώματος, βλάπτει (θανάσιμα) τὴν ψυχή. Ἀναίσθητη τότε (στὸ καλό) καὶ σὰν μωρὴ (πλέον) φροντίζει (μόνον) γιὰ τὴν τροφὴ τοῦ σώματος.

102. Η ΓΝΩΣΙΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Ὁ Θεὸς εἶναι ἀγαθός. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι πονηρός. Τίποτε κακὸ στὸν οὐρανό, τίποτε καλὸ στὴ γῆ. Ὁ λογικὸς ἄνθρωπος ὅμως διαλέγει τὸ καλλίτερο καὶ (ἔτσι) γνωρίζει τὸν Θεὸ τῶν ὅλων καὶ τὸν εὐχαριστεῖ καὶ τὸν ὑμνεῖ, καὶ πρὶν πεθάνει περιφρονεῖ τὸ σῶμα καὶ τὸ ἐμποδίζει νὰ πραγματοποίηση τὶς πονηρὲς αἰσθήσεις, γιατὶ γνωρίζει τὴν καταστρεπτική τους ἐνέργεια, δηλαδὴ πὼς θὰ χαθεῖ αἰώνια.

103. Η ΠΛΕΟΝΕΞΙΑ ΕΙΝΑΙ ΑΝΟΗΣΙ

Ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἀγαπᾶ τὴν πλεονεξία καὶ καταφρονεῖ τὴ δικαιοσύνη, χωρὶς οὔτε νὰ λογαριάζει τὸ ἀβέβαιο, τὸ ἄστατο καὶ τὸ ὀλιγοχρόνιο τῆς ζωῆς του, οὔτε νὰ ἐνθυμεῖται τὸ ἀδωροδόκητο καὶ ἀναπόφευκτο τοῦ θανάτου. Κι᾽ ἂν καταντήσει αἰσχρὸς καὶ ἀνόητος γέρος, εἶναι σὰν τὸ σάπιο ξύλο, τελείως ἄχρηστος γιὰ ὁ,τιδήποτε.

104. ΠΕΡΙΦΡΟΝΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΚΑΙΡΩΝ

Μόνον ὅταν δοκιμάζουμε λύπη, τότε αἰσθανόμεθα τὶς ἡδονὲς καὶ τὴ χαρά. Ὅπως, ἂν δὲν διψάσει κανείς, δὲν νοιώθει εὐχαρίστηση ὅταν πίνει, οὔτε τρώγει μὲ εὐχαρίστηση ἂν δὲν πεινάσει, οὔτε κοιμᾶται εὐχάριστα ἂν δὲν νυστάξει πολύ, οὔτε νοιώθει τὴ χαρά, ἂν πρωτύτερα δὲν λυπηθεῖ. Ἔτσι, οὔτε τὰ αἰώνια ἀγαθὰ θὰ

ἀπολαύσομε, ἂν δὲν καταφρονήσουμε τὰ ὀλιγοχρόνια.

105. Ο ΛΟΓΟΣ ΥΠΗΡΕΤΗΣ ΤΟΥ ΝΟΥ

Ὁ λόγος εἶναι ὑπηρέτης τοῦ νοῦ. Διότι ἐκεῖνο ποὺ θέλει ὁ νοῦς αὐτὸ καὶ ἐξηγεῖ ὁ λόγος.

106. Ο ΝΟΥΣ ΠΑΝΤΕΠΟΠΤΗΣ

Ὁ νοῦς βλέπει τὰ πάντα, ἀκόμη καὶ τὰ οὐράνια πράγματα. Τίποτε δὲν τὸν σκοτίζει, παρὰ μόνον ἡ ἁμαρτία. Στὸν καθαρὸ νοῦ τίποτε δὲν εἶναι ἀκατάληπτο, καθὼς καὶ στὸ λόγο τίποτε δὲν εἶναι ἀνείπωτο.

107. Η ΑΘΑΝΑΣΙΑ ΤΟΥ ΝΟΥ

Κατὰ τὸ σῶμα ὁ ἄνθρωπος εἶναι θνητός, ἀλλὰ ὡς πρὸς τὸ νοῦ καὶ τὸ λόγο εἶναι ἀθάνατος. Ὅταν σιωπᾶς, νοεῖς καὶ ἀφοῦ νοήσεις λαλεῖς (δηλαδὴ ὅταν μὲ τὸ νοῦ σκεφθεῖς ἕνα πράγμα, τότε μπορεῖς νὰ τὸ ἐξωτερικεύσεις μὲ τὸ λόγο). Διότι μὲ τὴ σιωπὴ ὁ νοῦς γεννᾶ τὸ λόγο. Ὅταν προσφέρεται εὐχάριστος λόγος στὸ Θεό, ἀποτελεῖ τοῦτο σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου.

108. ΑΣΥΛΛΟΓΙΣΤΕΣ ΟΜΙΛΙΕΣ

Ὅποιος λαλεῖ ἀκαταλόγιστα, δὲν ἔχει νοῦ. Διότι ἐνῷ δὲν καταλαβαίνει τίποτα, ὅμως ὁμιλεῖ. Ἀλλὰ σὺ ἐξέτασε (ὄχι τί θὰ πεῖς ἄλλα) τί σὲ συμφέρει νὰ πράττῃς πρὸς σωτηρία τῆς ψυχῆς.

109. ΟΙ ΨΥΧΩΦΕΛΕΙΣ ΛΟΓΟΙ, ΔΩΡΟ ΘΕΟΥ

Ὁ λόγος ποὺ ἔχει νόημα (πνευματικό) καὶ εἶναι ψυχωφελὴς εἶναι δῶρο Θεοῦ, καθὼς βέβαια καὶ ὁ λόγος, ὁ γεμάτος φλυαρίες καὶ ποὺ ζητεῖ τὰ μέτρα τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς καὶ τοῦ διαστήματος καὶ τὰ μεγέθη τοῦ ἡλίου καὶ τῶν ἄστρων, εἶναι εὕρημα ἀνθρώπου ποὺ ματαιοπονεῖ. Γιατὶ ζητεῖ μάταια καὶ μὲ ὑπερηφάνεια αὐτὰ ποὺ δὲν ὠφελοῦν σὲ τίποτα, σὰν νὰ θέλει νὰ κουβαλήσει νερὸ μὲ τὸ κόσκινο.

Αὐτὰ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ τὰ βροῦν οἱ ἄνθρωποι.

110. ΑΠΕΡΙΟΡΙΣΤΟΣ ΚΑΙ ΠΑΝΤΑΧΟΥ ΠΑΡΩΝ Ο ΘΕΟΣ

Κανεὶς (ἄλλος) δὲν βλέπει τὸν οὐρανό, οὔτε μπορεῖ νὰ ἐννοήσει τὰ οὐράνια

πράγματα, παρὰ μόνον ὁ ἄνθρωπος ποὺ φροντίζει γιὰ ἐνάρετη ζωὴ καὶ κατανοεῖ καὶ δοξάζει τὸν ποιήσαντα αὐτὰ γιὰ σωτηρία καὶ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου.

Διότι ἕνας τέτοιος καὶ θεοφιλὴς ἄνθρωπος, γνωρίζει ἀσφαλῶς ὅτι, χωρὶς τὸ Θεό, τίποτε δὲν ὑπάρχει. Ἀλλὰ πανταχοῦ καὶ σ᾽ ὅλα (τὰ ποιήματα) εἶναι Αὐτὸς ὁ ἀπεριόριστος Θεός.

111. ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΕΥΣΕΒΟΥΣ ΨΥΧΗΣ

Ὅπως ἀπὸ τὴν κοιλιὰ τῆς μητέρας του βγαίνει ὁ ἄνθρωπος, ἔτσι καὶ ἡ ψυχὴ βγαίνει γυμνὴ ἀπὸ τὸ σῶμα. Ἄλλη μὲν καθαρὴ καὶ φωτεινή, ἄλλη μὲ κηλίδες καὶ λεκέδες (σπίλους) ἀπὸ τὰ πταίσματα καὶ ἄλλη μαύρη ἀπὸ τὰ πολλὰ παραπτώματα.

Γι᾽ αὐτὸ ἡ λογικὴ καὶ θεοφιλὴς ψυχή, σὰν θυμᾶται καὶ ὑπολογίζει τὰ μετὰ θάνατον κακά, πολιτεύεται (ἐδῶ) εὐσεβῶς, γιὰ νὰ μὴν καταδικασθεῖ ἀπ᾽ αὐτὰ καὶ τὴ ρίξουν (στὴν κόλαση). Διότι οἱ ἄπιστοι καὶ ἀσεβοῦν καὶ ἁμαρτάνουν, μὲ τὸ νὰ καταφρονοῦν τὰ μετὰ θάνατον, οἱ ψυχικὰ ἀνόητοι.

112. ΛΗΘΗ ΘΑΝΑΤΟΥ

Ὅπως σὰν βγεῖς ἀπὸ τὴ μητρικὴ κοιλιὰ δὲν θυμᾶσαι τίποτα ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντα στὴν κοιλιά, ἔτσι κι ὅταν βγεῖς ἀπὸ τὸ σῶμα δὲν θυμᾶσαι τίποτε ἀπὸ τὰ σωματικά.

113. Η ΑΦΘΑΡΣΙΑ ΤΩΝ ΚΑΘΑΡΩΝ ΨΥΧΩΝ

Ὅπως μετὰ ποὺ βγῆκες ἀπὸ τὴν κοιλιὰ (τῆς μάνας σου) ἔγινες μεγαλύτερος καὶ καλλίτερος στὸ σῶμα, ἔτσι καὶ σὰν βγεῖς καθαρὸς καὶ ἄσπιλος ἀπὸ τὸ σῶμα, θὰ εἶσαι ἀνώτερος καὶ ἄφθαρτος καὶ θὰ ζεῖς στοὺς οὐρανούς.

114. Η ΕΞΟΔΟΣ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

Ὅπως ὅταν τελειωθεῖ μέσα στὴν κοιλιὰ τὸ σῶμα, εἶναι ἀνάγκη νὰ γεννηθεῖ, ἔτσι καὶ ἡ ψυχή, ὅταν ἐκπληρώσει τοὺς ὅρους ποὺ ὅρισε ὁ Θεός, εἶναι ἀνάγκη νὰ βγεῖ ἀπὸ τὸ σῶμα.

115. ΚΑΤΑΧΡΗΣΗ ΣΩΜΑΤΟΣ-ΚΑΤΑΔ1ΚΗ ΨΥΧΗΣ

Ὅπως θὰ χρησιμοποιήσῃς τὴν ψυχὴ ὅταν εἶσαι μέσα στὸ σῶμα, κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο καὶ αὐτὴ θὰ χρησιμοποιήσει ἐσένα ὅταν ἐξέλθει ἀπὸ τὸ σῶμα. Ὅποιος χρησιμοποιήσῃ τὸ σῶμα καλὰ καὶ ἀπολαυστικὰ ἐδῶ, αὐτὸς ἔκανε κακὴ χρήση τοῦ ἑαυτοῦ του γιὰ τὰ μετὰ θάνατον. Διότι ἔτσι καταδίκασε σὰν ἀνόητος τὴν ψυχή του.

116. Η ΑΤΕΛΗΣ ΨΥΧΗ

Ὅπως τὸ σῶμα, ὅταν βγεῖ ἀτελὲς ἀπὸ τὴν κοιλιὰ δὲν μπορεῖ νὰ ἀνατραφεῖ, ἔτσι καὶ ἡ ψυχή, ὅταν βγεῖ χωρὶς νἄχῃ κατορθώσει νὰ γνωρίσει τὸ Θεὸ μὲ τὴ χρηστὴ πολιτεία, δὲν μπορεῖ νὰ σωθεῖ ἢ νὰ ἑνωθεῖ μὲ τὸν Θεό.

117. Η ΕΓΚΡΑΤΕΙΑ ΣΩΖΕΙ ΤΗΝ ΨΥΧΗ

Τὸ σῶμα, ἑνωμένο μὲ τὴν ψυχή, βγαίνει ἀπὸ τὸ σκότος τῆς κοιλίας στὸ φῶς. Ἡ δὲ ψυχή, ἑνωμένη μὲ τὸ σῶμα, δένεται μαζί του στὸ σκοτάδι τοῦ σώματος. Γι᾽ αὐτὸ πρέπει κανεὶς νὰ μισῇ καὶ νὰ παιδεύῃ τὸ σῶμα, σὰν ἐχθρὸ καὶ πολέμιο τῆς ψυχῆς. Διότι τὸ πλῆθος τῶν φαγητῶν καὶ τῆς καλοφαγίας διεγείρει (ξεσηκώνει) τὰ πάθη τῆς κακίας στοὺς ἀνθρώπους. Μόνον ἡ ἐγκράτεια τῆς κοιλίας ταπεινώνει τὰ πάθη καὶ σῴζει τὴν ψυχή.

118. Ο ΝΟΥΣ ΟΡΑΣΗ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

Ἡ δράση τοῦ σώματος εἶναι τὰ μάτια καὶ ἡ δράσης τῆς ψυχῆς εἶναι ὁ νοῦς. καὶ ὅπως τὸ σῶμα, ἂν δὲν ἔχει μάτια, εἶναι τυφλὸ καὶ δὲν βλέπει οὔτε τὸν ἥλιο ποὺ καταφωτίζει ὅλη τὴ γῆ καὶ τὴ θάλασσα, οὔτε μπορεῖ νὰ ἀπολαύσει τὸ φῶς ἔτσι καὶ ἡ ψυχή, ἐὰν δὲν ἔχει νοῦν ἀγαθὸν καὶ χρηστὴ πολιτεία, εἶναι τυφλή, καὶ τὸ Θεό, τὸν ποιητὴ καὶ εὐεργέτη τῶν ὅλων, δὲν τὸν κατανοεῖ, οὔτε τὸν δοξάζει, οὔτε μπορεῖ νὰ ἀπολαύσει τὴ δική Του ἀφθαρσία καὶ τὰ αἰώνια ἀγαθά.

119. ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΑΓΝΩΣΙΑΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Ἀναισθησία καὶ μωρία τῆς ψυχῆς εἶναι ἡ ἀγνωσία τοῦ Θεοῦ, διότι τὸ κακὸ γεννᾶται ἀπὸ τὴν ἀγνωσία, τὸ δὲ ἀγαθὸν προσγίνεται στοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὴ γνώση τοῦ Θεοῦ καὶ σῴζει τὴν ψυχή.

Ἐὰν λοιπὸν ἐπιδιώκεις πρόθυμα νὰ μὴν κάνης τὰ δικά σου θελήματα καὶ διατηρεῖς ξάστερο τὸ μυαλό σου καὶ γνωρίζεις τὸ Θεό, τότε ἔχεις τὸ νοῦ σου στὶς ἀρετές. Ἐὰν ἐπιδιώκεις νὰ κάνης τὰ πονηρὰ θελήματά σου γιὰ ἡδονή, μεθᾶς ἔτσι μέσα σὲ ἄγνοια τοῦ Θεοῦ καὶ χάνεσαι, ὅπως τὰ ἄλογα ζῷα, χωρὶς νὰ θυμᾶσαι τὰ κακὰ ποὺ θὰ σοῦ συμβοῦν μετὰ θάνατον.

120. ΠΡΟΝΟΙΑ ΚΑΙ ΝΟΜΟΣ

Πρόνοια εἶναι ἐκεῖνα ποὺ γίνονται ἀπὸ θεία ἀνάγκη, ὅπως τὸ νὰ ἀνατέλλει καὶ νὰ βασιλεύει κάθε μέρα ὁ ἥλιος καὶ νὰ καρποφορεῖ ἡ γῆ. Ἔτσι καὶ νόμος λέγεται ὅτι γίνεται ἀπὸ ἀνάγκη. Ὅλα ὅμως ἔγιναν γιὰ τὸν ἄνθρωπο.

121. ΓΙΑΤΙ Ο ΘΕΟΣ ΕΠΙΤΡΕΠΕΙ ΤΗΝ ΠΟΝΗΡΙΑ

Σὰν ἀγαθὸς ποὺ εἶναι ὁ Θεός, ὅσα κάνει, τὰ κάνει γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Κι᾽ ὅσα κάνει ὁ ἄνθρωπος, γιὰ τὸν ἑαυτὸν τοῦ τὰ κάνει καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ κακά. Γιὰ νὰ μὴ θαυμάζεις ὅμως τὴν εὐτυχία τῶν κακῶν ἀνθρώπων, γνώριζε ὅτι, ὅπως οἱ πόλεις τρέφουν τοὺς δημίους καὶ δὲν ἐπαινοῦν τὴν κάκιστή τους προαίρεση, ἀλλὰ τοὺς χρησιμοποιοῦν γιὰ νὰ τιμωροῦν τοὺς ἀξίους τιμωρίας, κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο βέβαια καὶ ὁ Θεὸς ἐπιτρέπει στοὺς πονηροὺς νὰ καταδυναστεύουν τὰ βιοτικά, ὥστε διὰ μέσου αὐτῶν νὰ τιμωροῦνται οἱ ἀσεβεῖς. Ὕστερα ὅμως καὶ αὐτούς, τοὺς παραδίδει στὴν κρίση, ἐπειδὴ ὄχι ἀπὸ ὑπηρεσία πρὸς τὸ Θεό, ἀλλὰ ἀπὸ ὑποδούλωση στὴν πονηρή τους προαίρεση, ἔκαναν τόσα δεινὰ στοὺς ἀνθρώπους

122. Η ΑΓΝΟΙΑ ΤΩΝ ΕΙΔΩΛΟΛΑΤΡΩΝ

Αὐτοὶ ποὺ σέβονται τὰ εἴδωλα, ἂν γνώριζαν κι ἂν ἔβλεπαν μὲ τὴν καρδιὰ τοὺς τί σέβονται, δὲν θὰ ἐπλανῶντο οἱ ἄθλιοι ποτὲ μακριὰ ἀπὸ τὴν εὐσέβεια. Ἀλλὰ παρατηρώντας τὴν καλαισθησία, τὴν τάξη καὶ τὴν πρόνοια σ᾽ ὅσα ἔγιναν καὶ γίνονται ἀπὸ τὸ Θεό, θὰ γνώριζαν Αὐτὸν ποὺ τὰ δημιούρησε γιὰ τὸν ἄνθρωπο.

123. Ο ΘΕΟΣ ΠΑΡΕΧΕΙ ΑΦΘΟΝΑ ΤΗ ΖΩΗ

Ὁ ἄνθρωπος, σὰν κακὸς καὶ ἄδικος ποὺ εἶναι, μπορεῖ νὰ φονεύει. Ὁ Θεὸς ὅμως δὲν παύει ποτὲ νὰ χαρίζῃ ζωὴ καὶ στοὺς ἀναξίους (ἀκόμη). Διότι ἐπειδὴ δὲν κινεῖται ποτὲ ἀπὸ φθόνο καὶ εἶναι ἀγαθὸς ἐκ φύσεως, θέλησε νὰ γίνει ὁ κόσμος καὶ ἔγινε καὶ γίνεται γιὰ τὸν ἄνθρωπο καὶ τὴ σωτηρία του.

124. Η ΚΑΤΑ ΘΕΟΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

Ἄνθρωπος εἶναι ἐκεῖνος ποὺ κατάλαβε τί εἶναι τὸ σῶμα, ὅτι δηλαδὴ εἶναι φθαρτὸ καὶ ὀλιγοχρόνιο. Ἕνας τέτοιος ἄνθρωπος ἐννοεῖ καὶ τὴν ψυχή, πὼς εἶναι θεία καὶ ἀθάνατη καὶ πνοὴ Θεοῦ, ποὺ συνεδέθη μὲ τὸ σῶμα, γιὰ νὰ ὡριμάσει μέσῳ δοκιμασιῶν καὶ ν᾽ ἀποθεωθεῖ. Ὅποιος κατάλαβε τὴν ψυχή, αὐτὸς πολιτεύεται σωστὰ καὶ ὅπως ἀρέσει στὸ Θεό, χωρὶς νὰ ὑπακούει στὸ σῶμα κι᾽ ἀκόμη, βλέποντας τὸ Θεὸ μὲ τὸ μυαλό του, παρατηρεῖ νοητικὰ καὶ ὅλα ἐκεῖνα τὰ αἰώνια ἀγαθά, ποὺ χαρίζονται στὴν ψυχὴ ἀπὸ τὸ Θεό.

125. ΕΞΟΥΣΙΕΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Ἐπειδὴ ὁ Θεὸς εἶναι πάντοτε ἀγαθὸς καὶ χωρὶς φθόνο, ἔχει δώσει στὸν ἄνθρωπο τὴν ἐξουσία τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κάκου, ἀφοῦ τοῦ δώρισε γνώση, ὥστε παρατηρώντας τὸν κόσμο καὶ τὰ γινόμενα σ᾽ αὐτὸν νὰ γνωρίσῃ Αὐτὸν ποὺ ἐποίησε τὰ πάντα γιὰ τὸν

ἄνθρωπο.

Στὸν ἀσεβῆ, ἐπιτρέπεται νὰ θέλει καὶ νὰ μὴν καταλαβαίνει. Γιατὶ τοῦ ἐπιτρέπεται καὶ νὰ εἶναι ἄπιστος καὶ νὰ ἀστοχεῖ καὶ νὰ νιώθει τὰ ἀντίθετα τῆς ἀλήθειας.

Τόσο μεγάλη ἐξουσία ἔχει ὁ ἄνθρωπος καὶ τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ.

126. Ο ΝΟΥΣ ΒΟΗΘΑ ΤΗΝ ΨΥΧΗ

Εἶναι προσταγὴ τοῦ Θεοῦ, μὲ τὴν αὔξηση τοῦ σώματος, νὰ γεμίζει καὶ ἡ ψυχὴ ἀπὸ νοῦν, ὥστε ὁ ἄνθρωπος νὰ ἐκλέξει ἀπὸ τὸ καλὸ καὶ τὸ κακὸ ἐκεῖνο ποὺ τοῦ ἀρέσει.

Ψυχὴ ἡ ὁποία δὲν διαλέγει τὸ καλό, δὲν ἔχει νοῦν. Συνεπῶς ὅλα μὲν τὰ σώματα ἔχουν ψυχή, δὲν λέγεται ὅμως πὼς κάθε ψυχὴ ἔχει νοῦν. Διότι ὁ θεοφιλὴς νοῦς, δημιουργεῖται στοὺς σώφρονος καὶ ὁσίους (τους ἁγνούς) καὶ δικαίους καὶ καθαροὺς καὶ ἀγαθοὺς καὶ ἐλεήμονας καὶ στοὺς εὐσεβεῖς.

Ἡ παρουσία τοῦ νοῦ, ἀποτελεῖ γιὰ τὸν ἄνθρωπο βοήθεια στὴν πορεία τοῦ πρὸς τὸν Θεό.

127. Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΣΥΝΟΜΙΛΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Ἕνα μόνον δὲν ἐπιτρέπεται στὸν ἄνθρωπο, τὸ νὰ εἶναι ἀθάνατος· τοῦ ἐπιτρέπεται νὰ ἑνωθεῖ μὲ τὸν Θεό, ἐὰν καταλάβει ὅτι τὸ μπορεῖ αὐτό. Διότι ὅταν ὁ ἄνθρωπος θέλει καὶ νοεῖ καὶ πιστεύει καὶ ἀγαπᾶ, τότε, μὲ χρηστὴ πολιτεία, γίνεται συνόμιλος τοῦ Θεοῦ (ἤτοι συναναστρέφεται τὸν Θεόν).

128. ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΩΝ ΑΟΡΑΤΩΝ

Τὸ μάτι τοῦ ἀνθρώπου βλέπει μόνον αὐτὰ ποὺ φαίνονται. Ἀλλὰ ὁ νοῦς κατανοεῖ καὶ τὰ ἀόρατα. Διότι ὁ θεοφιλὴς νοῦς, εἶναι φῶς τῆς ψυχῆς. Ἐκεῖνος ποὺ ἔχει νοῦν θεοφιλῆ, ἔχει φωτισμένη καρδιὰ καὶ βλέπει τὸν Θεὸν (νοερά) διὰ μέσου τοῦ ἰδίου τοῦ νοός του.

129. ΚΑΤΑΦΡΟΝΗΣΗ ΤΗΣ ΣΑΡΚΟΣ

Κανεὶς ἀγαθὸς δὲν εἶναι αἰσχρός, ἐκεῖνος ποὺ δὲν εἶναι καλός, εἶναι πάντως κακὸς καὶ φιλοσώματος (φιλοτομαριστής).

Πρώτη ὅμως ἀρετὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ καταφρόνησις τῆς σαρκός. Διότι ὁ χωρισμὸς ἀπὸ τὰ πρόσκαιρα, τὰ φθαρτὰ καὶ τὰ ὑλικά, ποὺ γίνεται προαιρετικὰ (μὲ τὴ

θέλησή μας) καὶ ὄχι ἀπὸ στέρηση (φτώχεια), μᾶς κάνει κληρονόμους τῶν αἰωνίων καὶ ἀφθάρτων ἀγαθῶν.

130. ΑΥΤΟΓΝΩΣΙΑ ΚΑΙ ΑΓΑΘΑ

Ὅποιος ἔχει νοῦν (ὁ νουνεχὴς καὶ σώφρων) γνωρίζει τί εἶναι ὁ ἑαυτός του, ὅτι δηλ. εἶναι ἄνθρωπος φθαρτός. Κι᾽ ἐκεῖνος ποὺ γνωρίζει τὸν ἑαυτόν του, ὅλα τὰ γνωρίζει, ὅτι εἶναι ποιήματα τοῦ Θεοῦ καὶ ἔγιναν γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. Διότι εἶναι στὴν ἐξουσία τοῦ ἀνθρώπου νὰ τὰ καταλάβει ὅλα καὶ νὰ πιστέψει σωστά. Γνωρίζει ἀσφαλῶς ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ὅτι ὅσοι καταφρονοῦν τὰ βιοτικά, ἔχουν μὲν ἐλάχιστον κόπο (τοὺς κοστίζει αὐτὸ βέβαια κάτι), ἀποκομίζουν ὅμως ἀπόλαυση καὶ αἰώνια ἀνάπαυση παρὰ τοῦ Θεοῦ μετὰ θάνατον.

131. ΨΥΧΗ ΧΩΡΙΣ ΝΟΗΤΙΚΟ

Ὅπως τὸ σῶμα χωρὶς τὴν ψυχὴ εἶναι νεκρό, ἔτσι καὶ ἡ ψυχὴ χωρὶς τὸ νοητικὸ εἶναι ἀργὴ καὶ δὲν μπορεῖ νὰ κληρονομήσει τὸν Θεό.

132. Ο ΘΕΟΣ ΦΙΛΟΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Μόνον τὸν ἄνθρωπο ἀκούει ὁ Θεός. Μόνον στὸν ἄνθρωπο ὁ Θεὸς φαίνεται. Ὁ Θεὸς εἶναι φιλάνθρωπος (φίλος του ἀνθρώπου), ὅπου κι᾽ ἂν εἶναι καὶ (ταυτόχρονα) Θεός. Μόνος ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἄξιος προσκυνητὴς τοῦ Θεοῦ. Γιὰ τὸν ἄνθρωπο ὁ Θεὸς παίρνει ἄλλη μορφὴ (καὶ γίνεται ἄνθρωπος).

133. ΟΛΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟ ΚΑΙ ΟΜΩΣ...

Ὁ Θεὸς γιὰ τὸν ἄνθρωπο ἐποίησε ὅλο τὸν οὐρανό, ποὺ τὸν στολίζουν τὰ ἄστρα. Γιὰ τὸν ἄνθρωπο ἐποίησε τὴ γῆ. Οἱ ἄνθρωποι (ὅμως) τὴν καλλιεργοῦν γιὰ τοὺς ἑαυτούς των. Ὅσοι δὲν αἰσθάνονται τὴν τόση πρόνοια τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἀνόητοι στὴν ψυχή.

134. ΚΑΛΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΑΣΥΓΚΡΙΤΟ

Τὸ καλὸ εἶναι ἀφανές, ὅπως καὶ τὰ οὐράνια (πράγματα). Τὸ κακὸ εἶναι φανερό, ὅπως τὰ γήινα. Καλὸ εἶναι αὐτὸ ποὺ δὲν ἔχει σύγκριση (τὸ ἀσύγκριτο). Ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἔχει νοῦν διαλέγει τὸ καλλίτερο. Διότι μόνον στὸν ἄνθρωπο εἶναι νοητὸς ὁ (ἀσύγκριτος) Θεὸς καὶ τὰ ποιήματά Του.

135. Ο ΝΟΥΣ ΑΠΟΘΕΩΣΗ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

Ὁ νοῦς (τὸ νοερὸ - τὸ πνευματικὸ στοιχεῖο τοῦ ἀνθρώπου) φαίνεται στὴν ψυχὴ καὶ ἡ φύσις (τὸ ὑλικὸ - τὸ φθαρτὸ στοιχεῖο) στὸ σῶμα. Ὁ μὲν νοῦς ἀποτελεῖ τὴν ἀποθέωση τῆς ψυχῆς, ἐνῷ στὴ φύση τοῦ σώματος ἐνυπάρχει ἡ διάχυσης (ἡ διάλυσις, ἡ φθορὰ καὶ καταστροφή). Ἐνῷ σὲ κάθε σῶμα ὑπάρχει φύσις, ὄχι ὅμως καὶ σὲ κάθε ψυχὴ νοῦς (δηλ. φρόνησις), γι᾽ αὐτὸ καὶ δὲν σῴζεται κάθε ψυχή.

136. Η ΨΥΧΗ ΓΕΝΝΗΤΗ - Ο ΝΟΥΣ ΑΓΕΝΝΗΤΟΣ

Ἡ ψυχὴ εἶναι στὸν κόσμο, ὡς γεννητή, ἀλλὰ ὁ νοῦς εἶναι ὑπεράνω τοῦ κόσμου, ὡς ἀγέννητος. Ἡ ψυχὴ ὅμως ἡ ὁποία κατανοεῖ τὸν κόσμο καὶ θέλει νὰ σωθεῖ, ἔχει κάθε ὥρα ὡς νόμον ἀπαράβατο καὶ σκέπτεται μέσα τῆς (δυὸ πράγματα):

- ὅτι τώρα εἶναι ὁ ἀγὼν καὶ ἡ ἐξέτασις καὶ δὲν ἐπιτρέπει (στὸν ἑαυτό της) νὰ κάνη τὸν κριτή,
- Καὶ ὅτι χάνεται μία ψυχὴ ἢ καὶ σῴζεται ἀπὸ μικρὴ καὶ αἰσχρὴ ἡδονή.

137. ΟΛΑ ΓΙΑ ΤΗ ΣΩΤΗΡΙΑ

Στὴ γῆ κτίστηκαν ἀπὸ τὸ Θεὸ γέννηση καὶ θάνατος. Ἐνῷ στὸν οὐρανὸ πρόνοια καὶ ἀνάγκη. Κι᾽ ὅλα ἔχουν γίνει γιὰ τὸν ἄνθρωπο καὶ τὴ σωτηρία του.

Ὁ Θεός, μὴ ἔχοντας ἀνάγκη ἀπὸ κανένα ἀγαθό, γιὰ τοὺς ἀνθρώπους δημιούργησε οὐρανὸ καὶ γῆ καὶ τὰ στοιχεῖα (τῆς φύσεως), διότι φιλοτιμεῖται νὰ τοὺς δώσει μ᾽ αὐτὰ κάθε ἀπόλαυση.

138. ΘΝΗΤΑ ΚΑΙ ΑΘΑΝΑΤΑ

Τὰ θνητὰ ὑπόκεινται στὰ ἀθάνατα, τὰ δὲ ἀθάνατα ὑπηρετοῦν τοὺς θνητούς, ὑπηρετοῦν δηλαδὴ τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως, τὸν ἄνθρωπο, ἀπὸ τὴ φιλανθρωπία καὶ τὴν ἔμφυτη ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ, ποὺ τὰ ἔκτισε. (Ἀθάνατο ἐννοεῖ ἐδῶ κάθε τι ποὺ διαρκεῖ ἐπὶ μακροτάτων χρόνων).

139. ΕΥΣΕΒΗΣ ΟΠΟΙΟΣ ΔΕΝ ΒΛΑΠΤΕΙ

Ὅποιος φτώχυνε καὶ δὲν μπορεῖ νὰ βλάψει, δὲν ὑπολογίζεται στοὺς εὐσεβεῖς (ἀπὸ τὴν πράξη αὐτή). Ἀλλὰ ἐκεῖνος ποὺ μπορεῖ νὰ βλάψει καὶ δὲν χρησιμοποιεῖ τὴ δύναμή του στὸ κακό, ἀλλὰ λυπᾶται τοὺς ταπεινότερούς (του), ἀπὸ σεβασμὸ στὸ Θεό, ἐκεῖνος λαβαίνει τὶς καλὲς ἀμοιβὲς καὶ μετὰ θάνατον.

140. ΟΙ ΔΡΟΜΟΙ ΤΗΣ ΣΩΤΗΡΙΑΣ

Ἀπὸ τὴ φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ ποὺ μᾶς ἔπλασε, πάρα πολλοὶ εἶναι οἱ δρόμοι γιὰ τὴ σωτηρία, ποὺ ἐπιτρέπουν τὶς ψυχὲς καὶ τὶς ἀνεβάζουν στοὺς οὐρανούς. Γιατὶ οἱ ψυχὲς τῶν ἀνθρώπων ἀπολαμβάνουν κι᾽ ἐξασφαλίζουν, γιὰ μὲν τὴν ἀρετὴ τὶς (πρέπουσες) ἀντιμισθίες καὶ γιὰ τὰ ἁμαρτήματα τὶς τιμωρίες.

141. Η ΑΓΙΑ ΤΡΙΑΣ

Ὁ Υἱὸς εἶναι μέσα στὸν Πατέρα καὶ τὸ Πνεῦμα μέσα στὸν Υἱὸ καὶ ὁ Πατὴρ μέσα καὶ στοὺς δυό. Μὲ τὴν πίστη γνωρίζει ὁ ἄνθρωπος ὅλα τὰ ἀόρατα καὶ νοούμενα· καὶ πίστις εἶναι ἡ θελληματικὴ συγκατάθεσις τῆς ψυχῆς.

142. ΟΙ ΣΩΜΑΤΙΚΕΣ ΗΔΟΝΕΣ ΑΙΤΙΑ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ

Ὅπως ἀκριβῶς ἐκεῖνοι ποὺ ἀναγκάζονται, σὲ διάφορες περιστάσεις ἢ ἀνάγκες, νὰ κολυμποῦν στὰ μεγάλα ποτάμια, ἂν δὲν τὰ χάσουν, διασῴζονται γιατί, κι᾽ ἂν εἶναι ὁρμητικὰ τὰ ρεύματα, ἔστω κι᾽ ἂν παρ᾽ ὀλίγον νὰ ρουφηχτοῦν, ἂν πιαστοῦν σ᾽ ὁτιδήποτε φυτρωμένο στὶς ὄχθες, γλιτώνουν. Ὅσοι ὅμως βρεθοῦν μεθυσμένοι, ἔστω κι᾽ ἂν χίλιες μύριες φορὲς τέλεια ἔμαθαν νὰ κολυμποῦν, ἐπειδὴ νικῶνται ἀπὸ τὸ κρασί, τὸ ρεῦμα τοὺς παρασύρει κάτω ἀπ᾽ τὸ νερὸ καὶ διαγράφονται ἀπὸ τοὺς ζωντανούς.

Κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο καὶ ἡ ψυχή, ὅταν μπλεχθεῖ στὰ σύρματα καὶ στοὺς περισπασμοὺς τῶν ρευμάτων τῆς ζωῆς, ἐὰν δὲν ἔλθει στὰ συγκαλά της, ἀφοῦ ξεζαλιστεῖ ἀπὸ τὴν κακία τῆς ὕλης καὶ δὲν ἐννοήσει ὅτι μολονότι εἶναι θεία καὶ ἀθάνατη, ὅμως συνεδέθη, γιὰ νὰ δοκιμαστῆ, μὲ τὴν ὀλιγόχρονη, πολύπαθη καὶ θνητὴ ὕλη τοῦ σώματος, μέλλει νὰ παρασύρεται ἀπὸ τὶς σωματικὲς ἡδονὲς στὴν καταστροφή, καταφρονώντας τὸν ἑαυτό της καὶ μεθυσμένη ἀπὸ τὴν ἀγνωσία (τοῦ Θεοῦ) μιᾶς καὶ δὲν θ᾽ ἀντιλαμβάνεται τὴν κατάστασή της, οὔτε θὰ βοηθάει τὸν ἑαυτό της, ἀφανίζεται καὶ βρίσκεται ἔξω ἀπὸ τοὺς σῳζόμενους. Διότι πολλάκις τὸ σῶμα μας συμπαρασύρει σὰν ποτάμι πρὸς ἀπρεπεῖς ἡδονές.

143. ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ ΣΤΑ ΠΑΘΗ

Ἡ λογικὴ ψυχή, μένοντας ἀμετακίνητη στὴν καλὴ προαίρεση (διάθεση), χαλιναγωγεῖ σὰν τ᾽ ἄλογα τὸ θυμικὸ καὶ τὸ ἐπιθυμητικὸ καὶ νικώντας τὰ ἀκαταλόγιστα πάθη της, τὰ περισφίγγει καὶ καταβάλλοντος τὰ στεφανώνεται καὶ ἀξιώνεται νὰ ἔχει κατοικία στοὺς οὐρανούς.

Αὐτὸ εἶναι ἔπαθλο νίκης καὶ τῶν κόπων, ποὺ λαμβάνει ἀπὸ τὸν Θεὸ ποὺ τὴν ἔκτισε.

144. Η ΠΙΣΤΗ ΨΥΧΗ ΔΕΝ ΘΟΡΥΒΕΙΤΑΙ

Ἡ ἀληθινὰ λογικὴ ψυχή, βλέποντας τὶς εὐτυχίες τῶν πονηρῶν καὶ τὴν εὐημερία τῶν ἀναξίων δὲν θορυβεῖται, σὰν φαντάζεται τὶς ἀπολαύσεις τους στὴ ζωὴ αὐτή, ὅπως οἱ ἀσυλλόγιστοι ἄνθρωποι.

Διότι γνωρίζει πολὺ καλὰ καὶ τῆς τύχης τὸ ἄστατο καὶ τοῦ βίου τὸ ἄδηλο καὶ τῆς ζωῆς τὸ ὀλιγοχρόνιο καὶ τῆς δικαιοσύνης τοῦ Θεοῦ τὸ ἀδωροδόκητο καὶ πιστεύει ἡ ψυχὴ αὐτὴ ὅτι, ἀκόμη καὶ γιὰ τὴν ἀναγκαία τροφή της ὁ Θεὸς δὲν παραμελεῖ.

145. Η ΖΩΗ ΤΩΝ ΑΠΟΛΑΥΣΕΩΝ ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

Ἡ ζωὴ τοῦ σώματος καὶ ἡ ἀπόλαυσις τοῦ βίου τούτου, μέσα σὲ πολὺν πλοῦτο καὶ σὲ ἐξουσία, καταντοῦν θάνατος τῆς ψυχῆς. Ἐνῷ ὁ κόπος καὶ ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ μετ᾽ εὐχαριστίας στέρησις καὶ ὁ θάνατος (νέκρωσις) τοῦ σώματος, εἶναι ζωὴ καὶ αἰώνια τροφὴ (ἀπόλαυσις) τῆς ψυχῆς.

146. Η ΕΚΛΟΓΗ ΤΗΣ ΑΙΩΝΙΟΤΗΤΑΣ

Ἡ λογικὴ ψυχή, καταφρονώντας τὴν ὑλικὴ κτίση καὶ τὴν ὀλιγόχρονη ζωή, ἐκλέγει καὶ προτιμᾶ τὴν οὐράνια ἀπόλαυση καὶ τὴν αἰώνια ζωή, ποὺ τὴν παίρνει ἀπὸ τὸ Θεὸ μὲ τὴ χρηστὴ πολιτεία (συμπεριφορά).

147. ΜΟΛΥΝΣΗ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ ΑΠΟ ΚΑΚΗ ΣΥΝΑΝΑΣΤΡΟΦΗ

Ὅσοι φοροῦν ροῦχα βουτηγμένα στὴ λάσπη, λερώνουν τὰ ροῦχα αὐτῶν ποὺ θ᾽ ἀκουμπήσουν ἐπάνω τους. Κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο καὶ οἱ κακῆς προαιρέσεως, ποὺ ἀκολουθοῦν στραβὸ δρόμο στὴ ζωή, ὅταν συναναστρέφονται μὲ τοὺς ἁπλοϊκώτερους καὶ τοὺς μιλοῦν λόγια ἄπρεπα, μολύνουν σὰν βόρβορος μὲ τὴν ἀκοὴ τὴν ψυχή τους.

148. ΑΡΧΗ ΑΜΑΡΤΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΗ ΣΩΤΗΡΙΑΣ

Ἀρχὴ ἁμαρτίας εἶναι ἡ ἐπιθυμία, μὲ τὴν ὁποία χάνεται ἡ λογικὴ ψυχή. Ἀλλὰ ἀρχὴ σωτηρίας καὶ βασιλείας τῶν οὐρανῶν, γίνεται στὴν ψυχὴ ἡ ἀγάπη.

149. ΣΑΝ ΣΚΟΥΡΙΑΣΜΕΝΗ Η ΑΜΕΛΗΣ ΨΥΧΗ

Ὅπως τὸ παραμελημένο χάλκωμα, ποὺ δὲν τὸ περιποιεῖται κανείς, σαπίζει πεταμένο καὶ ἀχρησιμοποίητο ἀπὸ τὴ σκουριά, γίνεται ἄχρηστο καὶ σιχαμερό, κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο καὶ ἡ ἀργὴ ψυχή, ποὺ δὲν φροντίζει γιὰ τὴ χρηστὴ πολιτεία καὶ γιὰ τὴν ἐπιστροφὴ πρὸς τὸν Θεό, φθείρεται κι᾽ αὐτή, ὅπως ὁ χαλκὸς ἀπὸ τὴ σκουριὰ καὶ καταντᾶ ποταπὴ καὶ ἄχρηστη πρὸς σωτηρία, ἐπειδὴ χωρίζει τὸν ἑαυτό της, μὲ τὶς πονηρὲς πράξεις τοῦ σκότους, ἀπὸ τὴ σκέπη καὶ προστασία τοῦ Θεοῦ καὶ ἔτσι

σωρεύεται ἐπάνω τῆς ἡ κακία, ποὺ μαζεύεται σὰν σκουριὰ ἐπάνω στὴν ὕλη τοῦ σώματος, ἀπὸ τὴν (πνευματική) ἀδιαφορία της.

150. ΑΓΑΘΟΣ, ΑΠΑΘΗΣ ΚΑΙ ΑΜΕΤΑΒΛΗΤΟΣ Ο ΘΕΟΣ

Ὁ Θεὸς εἶναι ἀγαθὸς καὶ ἀπαθὴς καὶ ἀμετάβλητος. Ἐὰν κανεὶς θεωρεῖ εὔλογο καὶ ἀληθινὸ ὅτι δὲν μεταβάλλεται ὁ Θεός, ἀλλὰ ἀπορεῖ: Πῶς χαίρει μὲ τοὺς ἀγαθοὺς καὶ ἀποστρέφεται τοὺς κακούς, ὀργίζεται μὲ ὅσους ἁμαρτάνουν καὶ γίνεται ἵλεως ὅταν λατρεύεται;

Εἶναι πρέπον νὰ εἰποῦμε, ὅτι ὁ Θεὸς οὔτε χαίρει οὔτε ὀργίζεται, διότι τὸ νὰ χαίρει κανεὶς καὶ νὰ λυπᾶται εἶναι πάθος, οὔτε μὲ δῶρα κολακεύεται, διότι θὰ νικιόταν ἀπὸ τὴν ἡδονή. Δὲν εἶναι σωστὸ καὶ δίκαιον, νὰ ἐπηρεάζεται τὸ θεῖον, εὐμενῶς ἢ δυσμενῶς, ἀπὸ τὰ ἀνθρώπινα πράγματα. Ἀλλὰ ὁ Θεὸς εἶναι ἀγαθός. Μόνον ὠφελεῖ καὶ οὐδέποτε βλάπτει. Μένει πάντα ὁ ἴδιος.

Ἐμεῖς ὅμως, μένοντας ἀγαθοί, ἐπειδὴ ἔτσι τοῦ μοιάζουμε, συναπτόμαστε μὲ τὸ Θεό, κι᾽ ἂν γίνομαι κακοί, χωριζόμαστε ἀπὸ τὸ Θεό, ἐπειδὴ παύουμε νὰ τοῦ μοιάζουμε. Ἐὰν ζοῦμε τὴν ἀρετή, προσκολλόμαστε (καὶ ἀφοσιωνόμαστε) στὸ Θεό. Ἐὰν γίνομαι κακοί, τὸν κάνομε ἐχθρό μας (ἀνθρωποπαθῶς), ἀφοῦ δὲν θὰ ὀργίζεται ἄδικα, μιᾶς καὶ τὰ ἁμαρτήματά μας ὄχι μόνον δὲν ἀφήνουν τὸ Θεὸ νὰ λάμπει μέσα μας, ἀλλὰ καὶ μᾶς δένουν μὲ τοὺς δαίμονας, ποὺ θὰ μᾶς κολάσουν.

Ὅταν ὅμως, μὲ προσευχὲς καὶ μὲ καλὰ ἔργα, βρίσκουμε ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν, δὲν ὑπηρετοῦμε τὸ Θεὸ οὔτε τὸν μεταβάλλομε, ἀλλὰ μὲ τὰ ἔργα καὶ μὲ τήν μας πρὸς τὸ θεῖον γιατρεύαμε τὴ δική μας τὴν κακία· καὶ πάλιν ἀπολαμβάναμε τὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ.

Ὥστε εἶναι τὸ ἴδιο νὰ εἰποῦμε πὼς ὁ Θεὸς ἀποστρέφεται τοὺς κακοὺς καὶ ὁ ἥλιος κρύβεται στοὺς στερημένους ὅραση.

151. ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΕΥΣΕΒΕΙΑ

Ἡ εὐσεβὴς ψυχὴ γνωρίζει τὸ Θεὸ τῶν ὅλων. Διότι ἡ εὐσέβεια δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο, παρὰ τὸ νὰ πράττομε τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, πρᾶγμα ποὺ εἶναι γνώσις τοῦ Θεοῦ καὶ συνίσταται στὸ νὰ εἶναι ὁ ἄνθρωπος ἄφθονος (χωρὶς φθόνο), φρόνιμος, πρᾶος, χαριστικὸς κατὰ δύναμιν, κοινωνικός, ἀφιλόνεικος καὶ ὅτι ἀρεστὸ στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

152. Ο ΦΟΒΟΣ ΘΕΟΥ - ΦΑΡΜΑΚΟ ΠΑΘΩΝ

Ἡ γνώσις (τοῦ θελήματος) τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ εἶναι θεραπευτικὰ μέσα τῶν ὑλικῶν παθῶν. Διότι ἂν κατέχει τὴν ψυχὴ ἡ ἀγνωσία τοῦ Θεοῦ, θὰ μείνουν τὰ πάθη ἀνίατα καὶ θὰ σαπίσουν ὁλότελα τὴν ψυχή. Ἡ ψυχὴ σαπίζει, σὰν ἀπὸ χρόνιο ἕλκος, ἀπὸ τὴν κακία, γιὰ τὴν ὁποία εἶναι ἀνεύθυνος ὁ Θεός, μιᾶς κι ἔστειλε στοὺς ἀνθρώπους ἐπιστήμη καὶ γνώσις.

153. ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΓΝΩΣΗΣ

Τὸν ἄνθρωπο τὸν γέμισε ὁ Θεὸς μὲ ἐπιστήμη καὶ γνώσις, φροντίζοντας νὰ ξεκαθαρίσει τὰ πάθη καὶ τὴν αὐθαίρετη κακία καὶ θέλοντας, ἀπὸ τὴν ἀγαθότητά Του, νὰ μεταθέσει τὸ θνητὸ στὴν ἀθανασία (νὰ κάμει τὸν ἄνθρωπο ἀθάνατο).

154. ΚΑΘΑΡΟΣ ΝΟΥΣ ΒΛΕΠΕΙ ΤΟ ΘΕΟ

Μόνον ὁ νοῦς ποὺ εἶναι μέσα σὲ καθαρὴ καὶ φιλόθεο ψυχὴ βλέπει ἀληθινὰ τὸν ἀγέννητο καὶ ἀθεώρητο καὶ ἀνείπωτων Θεό, ποὺ εἶναι ὁ μόνος καθαρὸς γιὰ τοὺς καθαροὺς στὴν καρδιά.

155. ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΚΑΙ ΒΟΗΘΕΙΑ ΨΥΧΗΣ

Στέφανος ἀφθαρσίας, ἀρετὴ καὶ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι τὸ νὰ ὑποφέρει εὐχαρίστως καὶ μὲ προθυμία τὶς συμφορές.

Μεγίστη βοήθεια τῆς ψυχῆς γίνεται ἡ κυριαρχία θύμου, γλώσσης, κοιλίας, ἡδονῶν.

156. Η ΠΡΟΝΟΙΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Ἡ συνεκτικὴ δύναμις τοῦ κόσμου εἶναι ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ. καὶ δὲν ὑπάρχει πουθενὰ τόπος ἔρημος ἀπὸ τὴ θεία Πρόνοια.

Πρόνοια εἶναι ὁ αὐτοτελὴς (ὁ ἀπολύτως τέλειος) λόγος τοῦ Θεοῦ, ποὺ δίδει τὸν τύπο (τὴ μορφή) τῆς ὕλης ἀπὸ τὴν ὁποία προέρχεται ὁ κόσμος καὶ εἶναι δημιουργὸς καὶ τεχνίτης ὅλων τῶν γινομένων. Γιατὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ στολισθεῖ ἡ ὕλη χωρὶς τὴ διακριτικὴ δύναμη τοῦ λόγου, ὁ ὁποῖος εἶναι εἰκόνα καὶ νοῦς καὶ σοφία καὶ πρόνοια τοῦ Θεοῦ.

157. ΠΩΣ ΚΥΛΑ Η ΨΥΧΗ ΣΤΗΝ ΑΜΑΡΤΙΑ

Ἡ ἐπιθυμία, ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὴν ἐνθύμηση (ἀναμνήσεις), εἶναι ρίζα τῶν σκοτεινῶν παθῶν.

Ἡ ψυχὴ καθὼς βυθίζεται στὴν ἀνάμνηση τῆς ἐπιθυμίας, ἀγνοεῖ τὸν ἑαυτό της, ὅτι εἶναι πνοὴ Θεοῦ κι ἔτσι κατρακυλάει πρὸς τὸ ἁμάρτημα, χωρὶς νὰ λογαριάζει ἡ ἀνόητη, τὰ μετὰ θάνατον κακά.

158. ΟΙ ΑΝΙΑΤΕΣ ΨΥΧΙΚΕΣ ΑΡΡΩΣΤΙΕΣ

Πιὸ μεγάλη καὶ ἀνίατη ἀρρώστια καὶ ἀπώλεια τῆς ψυχῆς εἶναι ἡ ἀθεΐα καὶ ἡ φιλοδοξία. Διότι (αὐτὰ ποὺ εἶναι) ἡ ἐπιθυμία τοῦ κακοῦ, εἶναι στέρησης τοῦ ἀγαθοῦ. Ἀγαθὸν δὲ εἶναι τὸ νὰ κάνη κανεὶς ἄφθονα ὅλα τὰ καλά, ὅσα ἀρέσουν στὸ Θεὸ τῶν ὅλων.

159. Ο ΘΕΟΣ ΜΟΝΟΝ ΜΕ ΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟ ΜΙΛΕΙ

Μόνος ὁ ἄνθρωπος εἶναι δεκτικός του Θεοῦ (μπορεῖ νὰ νοήσει τὸν Θεό). Διότι μόνον μ᾽ αὐτὸ τὸ ζῷον ὁμιλεῖ ὁ Θεός, τὴ νύχτα μὲ τὰ ὄνειρα καὶ τὴν ἡμέρα μὲ τὸ νοῦ· καὶ μὲ ὅλα προλέγει καὶ προσημαίνει τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ στοὺς ἄξιούς Του ἀνθρώπους.

160. ΓΝΩΣΙΣ ΚΑΙ ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Τίποτε δὲν εἶναι δύσκολο σ᾽ αὐτὸν ποὺ πιστεύει καὶ θέλει νὰ νοήσει τὸν Θεό. Ἐὰν μάλιστα θέλεις καὶ νὰ τὸν δεῖς, βλέπε τὴν ἁρμονία καὶ τὴν πρόνοια ὅλων ὅσα ἔγιναν καὶ γίνονται μὲ τὸ λόγο Του. Πάντα δὲ (ἔγιναν) γιὰ τὸν ἄνθρωπο.

161. ΑΓΙΟΣ Ο ΚΑΘΑΡΟΣ ΑΠΟ ΚΑΚΙΑ

Ἅγιος ὀνομάζεται ὁ καθαρὸς ἀπὸ κακία καὶ ἁμαρτήματα. Γι᾽ αὐτὸ καὶ μεγαλύτερο κατόρθωμα τῆς ψυχῆς, ποὺ καὶ στὸ Θεὸ ἀρέσει, εἶναι τὸ νὰ μὴν ὑπάρχει κακία στὸν ἄνθρωπο.

162. ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Τὸ ὄνομα καθορίζει ἕνα πρᾶγμα μεταξὺ πολλῶν. Ἄρα εἶναι ἀνόητο νὰ νομίζει κανεὶς ὅτι ὁ Θεός, ἐνῷ εἶναι ἕνας καὶ μόνον, ἔχει ἄλλο ὄνομα. Γιατὶ τὸ ὄνομα Θεὸς αὐτὸ ἀκριβῶς σημαίνει: τὸν ἄναρχο ποὺ τὰ ἔφτιασε ὅλα γιὰ τὸν ἄνθρωπο.

163. ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ ΚΑΙ ΘΕΟΣ

Ἐὰν ἡ συνείδησίς σου σὲ ἐλέγχει γιὰ πράξεις πονηρὲς καὶ τὶς παραδέχεσαι, τότε κόψε τὲς ἀπὸ τὴν ψυχή σου, προσδοκώντας τὶς καλὲς πράξεις. Διότι ὁ Θεὸς εἶναι δίκαιος καὶ φιλάνθρωπος.

164. ΠΟΙΟΣ Ο ΑΧΩΡΙΣΤΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Γνωρίζει τὸν Θεὸ καὶ γνωρίζεται ἀπὸ τὸν Θεὸ ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἐπιδιώκει μὲ κάθε τρόπο νὰ εἶναι ἀχώριστος ἀπὸ τὸ Θεό. Ἀχώριστός του Θεοῦ γίνεται ὁ ἄνθρωπος ποὺ μένει ἀγαθὸς παρὰ πάντα (τὰ ἐμπόδια) καὶ κυριαρχεῖ σ᾽ ὅλες τὶς ἡδονές, ὄχι ἐπειδὴ τοῦ χορηγήθηκαν λιγοστές, ἀλλὰ ἀπὸ θέληση καὶ ἐγκράτεια δική του.

165. ΤΑ ΕΡΓΑ ΤΗΣ ΝΟΗΤΙΚΗΣ ΨΥΧΗΣ

Εὐεργέτησε αὐτὸν ποὺ σὲ ἀδικεῖ καὶ θάχης φίλο τὸ Θεό. Σὲ κανένα μὴ διαβάλεις τὸν ἐχθρό σου. Ἐξάσκησε ἀγάπη, σωφροσύνη, ὑπομονή, ἐγκράτεια καὶ τὰ ὅμοια. Γιατὶ αὕτη (ἡ ἐξάσκησις) εἶναι ἡ γνῶσις τοῦ Θεοῦ καὶ ἀκολούθησις τοῦ Θεοῦ, μέσῳ ταπεινοφροσύνης καὶ τῶν ὁμοίων ἀρετῶν.

Αὐτὰ δὲν εἶναι ἔργα τῶν τυχόντων, ἀλλὰ ψυχῆς νοητικῆς (ποὺ ἐννοεῖ τὴν πνευματική της φύση).

166. ΔΙΑΚΡΙΤΙΚΑ ΑΓΓΕΛΩΝ - ΑΝΘΡΏΠΩΝ - ΖΩΩΝ ΚΑΙ ΦΥΤΩΝ

Μὲ ἀφορμὴ αὐτοὺς ποὺ τολμοῦν νὰ λέγουν ἀσεβῶς ὅτι τὰ φυτὰ καὶ τὰ λάχανα ἔχουν ψυχή, ἔγραψα τὸ κεφάλαιο αὐτὸ πρὸς χάριν τῶν ἁπλῶν ἀνθρώπων, γιὰ νὰ ἔχουν κάποια εἴδηση (σχετική).

- Τὰ φυτὰ ἔχουν μὲν τὴ φυσικὴ ζωή, ἀλλὰ ψυχὴ δὲν ἔχουν.

- Ὁ ἄνθρωπος λέγεται λογικὸ ζῷον, διότι ἔχει νοῦν (νόηση - σκέψη), (ὁ ὁποῖος νοῦς) καταλαβαίνει καὶ μαθαίνει τέχνες καὶ ἐπιστῆμες.

- Τὰ ἄλλα ὅμως ζῷα τῆς γῆς καὶ τοῦ ἀέρος ἔχουν φωνή, γιατὶ ἔχουν πνεῦμα (πνοή) καὶ ψυχή (αἰσθητικὸ βίον).

- καὶ ὅλα μὲν ὅσα μεγαλώνουν καὶ μικραίνουν (γηράσκουν) εἶναι μὲν ζῷα (ζῶντα ὄντα), γιατὶ ζοῦν καὶ αὐξάνονται, ἀλλὰ δὲν ἔχουν ὅλα ψυχή.

- Εἰς τὰ ζῷα (γενικῶς τὰ ζῶντα ὄντα), διακρίναμε τέσσαρα διάφορα (εἴδη) διότι:

- Ὅλα τὰ ἄλλα δὲν μποροῦν νὰ ὑπάρξουν χωρὶς ζωὴ (ἀφανίζονται μετὰ θάνατον). Κάθε ὅμως ψυχή, μολονότι ἀνθρώπινη, εἶναι ἀεικίνητη ἀπὸ ἕναν τόπο σ᾽ ἄλλον τόπο.

167. ΟΙ ΦΑΝΤΑΣ1ΕΣ ΤΩΝ ΗΔΟΝΩΝ

Ὅταν σοῦ ἔλθουν φαντασίες κάποιας ἡδονῆς, φυλάξου, μήπως ἀμέσως συναρπαγῆς ἀπ᾽ αὐτήν· καὶ ἀφοῦ κυριαρχήσεις λίγο τὴ φαντασία, θυμήσου τὸ θάνατο καὶ σκέψου πὼς εἶναι ἀνώτερη ἡδονή, νὰ ἔχεις συνειδητὴ ἐπίγνωση πὼς νίκησες αὐτὴ τὴν πλάνη τῆς ἡδονῆς.

168. ΠΑΘΟΣ ΚΑΙ ΚΑΚΙΑ

Ὅπως στὴν κάθε γέννηση συνυπάρχει καὶ τὸ πάθος, διότι κάθε τί ποὺ γεννιέται στὴ ζωὴ αὐτὸ καὶ φθείρεται, ἔτσι καὶ στὸ πάθος ἐνυπάρχει ἡ κακία.

Μὴ λοιπὸν πεῖς, ὅτι ὁ Θεὸς δὲν μποροῦσε νὰ κόψη τὴν κακία. Διότι αὐτοὶ ποὺ τὰ λέγουν αὐτά, τὰ λένε ἀπὸ ἀναισθησία καὶ ἀπὸ μωρία.

Δὲν ὑπῆρχε πραγματικὰ ἀνάγκη νὰ κόψη ὁ Θεὸς τὴν ὕλη, διότι αὐτὰ εἶναι πάθη τῆς ὕλης (ὑλικά).

Ὁ Θεὸς ὅμως ξέκοψε τὴν κακία ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους γιὰ τὸ συμφέρον τους καὶ τοὺς δώρισε νοῦν καὶ ἐπιστήμη καὶ γνώση καὶ διάκριση τοῦ καλοῦ, ὥστε, γνωρίζοντας τὴν κακία καὶ ὅτι βλαπτόμαστε ἀπ᾽ αὐτήν, νὰ τὴν ἀποφεύγομε. Ἀλλὰ ὁ ἀνόητος ἄνθρωπος ἀκολουθεῖ τὴν κακία καὶ σεμνοπερηφανεύεται γι᾽ αὐτὴν καὶ μάχεται, σὰν περιπλεγμένος σὲ δίχτυα, κυριευμένος ἐσωτερικὰ ἀπ᾽ αὐτήν, χωρὶς νὰ μπορέσει ποτὲ νὰ ἀνυψωθεῖ διανοητικά, γιὰ νὰ ἰδεῖ καὶ νὰ γνωρίσει τὸν Θεό, ὁ ὁποῖος ὅλα τὰ ἔκαμε πρὸς σωτηρία καὶ ἀποθέωση τοῦ ἀνθρώπου.

169. ΠΟΥ ΤΑΙΡΙΑΖΕΙ ΤΟ ΑΓΑΘΟ ΚΑΙ ΤΟ ΚΑΚΟ

Τὰ θνητὰ (οἱ κακοὶ ἄνθρωποι) φθονοῦν τοὺς ἑαυτοὺς τοὺς γι᾽ αὐτὸ προγνωρίζουν αὐτὸν τὸν θάνατο. (Διότι) κάθε τί τὸ ἀθάνατο εἶναι ἀγαθὸ καὶ γι᾽ αὐτὸ τὸ προσλαμβάνει ἡ ὅσια (ἁγνή) ψυχή. Ἐνῷ κάθε θνητὸ εἶναι κακὸ καὶ γι᾽ αὐτὸ συνταιριάζει μὲ τὴν ἀνόητη καὶ ἄθλια ψυχή.

170. ΣΤΟΝ ΥΠΝΟ ΣΟΥ ΝΑ ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΣ ΤΟΝ ΘΕΟΝ

Ὅταν πηγαίνεις εὐχαριστημένος νὰ πέσεις στὸ κρεβάτι σου, ἀφοῦ ἀναλογιστεῖς μέσα σου τὶς εὐεργεσίες καὶ τὴν τόσο μεγάλη πρόνοια τοῦ Θεοῦ, γεμίζεις ἀπὸ ἀγαθὲς ἔννοιες καὶ χαίρεσαι περισσότερο.

Τότε ὁ ὕπνος τοῦ σώματος γίνεται γιὰ σένα ξύπνημα τῆς ψυχῆς καὶ τὸ κλείσιμο τῶν ματιῶν σου γίνεται ἀληθινὴ δράσις τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ σιωπή σου, κυοφορώντας μέσα σου τὸ ἀγαθόν, ἀναπέμπει συνειδητά, ἀπὸ τὸ βάθος τῆς ψυχῆς καὶ μ᾽ ὅλη της τὴ δύναμη, δόξα πρὸς τὸ Θεὸ τῶν ὅλων.

Διότι, ὅταν ἀπουσιάζει ἡ κακία ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο, τότε, παραπάνω ἀπὸ κάθε πολυτελῆ θυσία, ἡ εὐχαριστία καὶ μόνη ἀρέσει στὸ Θεό. Σ᾽ Αὐτὸν πρέπει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

(Πηγή ηλ. κειμένου: nektarios.gr)